

СУ "Св. Климент Охридски"
Факултет по славянски филологии

Магистърска програма "Преводач-редактор"

МАГИСТЪРСКА ТЕЗА

Тема:

*Превод на откъс от романа на Пол Остър
"Тимбукту"*

Изготвил:

Любен Вълчков

Фак.№ 770635

*гр. София
2013 г*

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Увод

<i>1. Цели и задачи на дипломната работа.....</i>	<i>3</i>
<i>2. Представяне на автора.....</i>	<i>5</i>
<i>3. Представяне на романа.....</i>	<i>9</i>
<i>4. Анализ на трудностите при превода.....</i>	<i>11</i>
<i>5. Заключение.....</i>	<i>20</i>
<i>6. Библиография.....</i>	<i>22</i>

II. Превод:

Превод на откъс от романа “Тимбукту” на Пол Остър...23

III. Приложение:

Оригинала на преведения откъс от романа “Тимбукту” на Пол Остър

1. Цели и задачи на дипломната работа

Преводът е сложен процес на работа с даден текст, при който съдържанието му се изменя, като се предава на друг език, различен от този, на който е написан първоначално. Векове наред този мисловен труд благоприятства предаването и споделянето на различни видове опит между народите, културите и нациите. Трудността да се определи какво точно би трябвало да представлява един добър превод и какви са стъпките към неговото създаване, води до появата на различни теории на превода. Всяка една от тях, в ролята си на част от някакво направление, (философско, културно, лингвистично) полага основите на определен тип категоризиране и систематизиране на процеса. Той е комплексен и сложен дотолкова, доколкото всеки език представлява различна система от знаци, референции и смисли. Това поражда голяма вероятност от разминаване между оригинален и преведен текст.

За да се създаде един добър превод, най-важно е той да следва в максимална степен стила на автора, начина му на писане, както и специфичната лексика, която използва. Придържането към оригиналния текст по отношение на художествения превод е важна предпоставка за това той да бъде отражение на оригинала и цялостното внушение на литературното произведение.

В този смисъл работата на преводача е не просто машинално да преведе думите от един език на друг, а да пренесе смисъла и цялостния дух на творбата. Той трябва да "съ-твори" такива изразни средства, които да "проговорят" на читателя така, както го прави оригиналният текст сред своите реципиенти. Преводачът трябва да познава културата и средата, в която функционира текстът, неговото предназначение, дори начина на поднасяне на творбата в собствената ѝ културна среда. А самият превод трябва да е израз на всичко гореспоменато - своеобразен синтез на език, мисъл и творчество.

Това показва защо преводът на художествен текст е едно истинско

предизвикателство. В ръцете на преводача, едно произведение неминуемо става част от вътрешния му свят. Когато попадне на текст, при който тази спойка е успешна, за превеждащия няма по-важна цел от това да успее да предаде съответната творба на своя език и да съумее да запази силата на нейното въздействие и внушение, за да бъдат те действащи доминанти и за новите читатели, които получават достъп до нея. Няма по-голямо постижение от това, а неговото осъществяване е тясно свързано с избора на текст, който да е близък до преводача – текст, който той да възприеме като свой и да е мотивиран да го сподели пред широк кръг от хора в най-добрата му художествена форма на съответния език.

Съвършен и адекватен превод на една творба вероятно винаги ще бъде цел, непостижима за преводачите. По тази причина задачата на конкретния превод, представен по-долу, е по-скоро максимално да съкрати разстоянието между относителност и абсолютност, между преведен и оригинален текст.

За конкретна преводаческа дейност се спрях на романа “Тимбукту” – част от творческата биография на американския писател Пол Остър. Конкретното произведение избрах сред още няколко възможности, като основната ми мотивация при избора бе продиктувана от интригуващото заглавие, както и от факта, че романът се вписва в линията на екзистенциалните вълнения, въпроси и теми, които вълнуват хората, и за които немалко автори са писали, пишат и ще продължават да пишат. Друга интересна особеност на произведението е стилът, в който то е “издържано” – постмодерния. Фабулата е издържана според критериите за модерно писане, включващи отличаваща се техника на изложение на действието, динамичен сюжет с липса на особено много указания за читателя, който от самото начало е потопен в един развиващ се контекст - без въвеждане в събитията, довели до настоящия момент. В главата за представяне на произведението, ще се спра по-детайлно на неговите особености.

За всеки собственик на куче, за всеки човек, избрал за свой най-верен другар това животно, този текст е наистина привлекателен. Всичко описано в него е достоверно и истинско – и чувствата, и тревогите, и отношенията

стопанин-куче като цяло. Това бе и личният ми мотив да избира този роман – интересът да проследя как са представени този тип взаимоотношения и до какви изводи води представянето на тяхното развитие във времето.

Не на последно място стои и темата на романа – животът на един човек, видян през погледа на неговото куче – единствен приятел и символ на безкористната любов. Отношенията между двамата главни герои на творбата са описани от нетипичната гледна точка на четириногия г-н Боунс, което е доминиращ фактор, предполагащ интересния начин, по който се разгръща фабулата, както и внушенията, които тя представя пред читателя.

2. Представяне на автора

Пол Бенджамин Остър е роден на 3 февруари 1947 г. Той е американски писател, чието творчество изследва и се занимава с разнообразни теми като абсурда, екзистенциализма, криминалната тематика, както и с търсенето на личностната идентичност и смисъла на живота в индивидуален план. Остър е роден в Нюарк (щата Ню Джърси) в еврейско семейство, представители на средната класа и от полски произход. Завършва гимназия “Колумбия”, след което следват години на доброволно изгнаничество в търсене на себе си в Париж – години, заплатени с брутална бедност. Това първо дълбоко гмуркане в „истинския“ живот, затруднено от страстта да постигнеш себе си, това първо 3-годишно лутане в центъра на една бивша империя, която не би простила на никого порока да бъде беден и да бъде Никой, това безподобно чистилище на всички ценности и идеали, може би отключват тайната врата към всички екзистенциални въпроси, които Остър така усърдно разнища в цялото си творчество. Мизерията, която не позволява на писателя да се концентрира върху белия лист, свърша със

смъртта на баща му, който му оставя в наследство достатъчна сума пари, която да го освободи от веригите на първостепенните човешки нужди.

Като резултат от зловещия шанс на тази смърт, Остър се впуска в първото си литературно произведение, приличащо повече на преждевременна автобиография, „Изобретяването на самотата“. В нея присъстват първите му размишления върху темите, които ще присъстват във всичките му последващи творби – самотата, изолацията, смъртта, съдбата и съвпаденията. Веднага след нея, през 1987 година, се появява томът „Нюйоркската трилогия“, който събира в себе си три детективски истории, които са слабо свързани една с друга – „Стъкленият град“ (1985), „Призраци“ (1986) и „Заклучената стая“ (1986). И трите се занимават със схизмата между реалност и илюзия, с тяхното сливане и разцепление, взаимно наслагване и определяне. Това са своеобразни истории за тънката граница между лудостта и нормалността, между последователността и целостта на една идентичност и нейната разруха. Детективският жанр, радикално обогатен от намесата на Пол Остър, е брилянтно използван, за да придаде криминалност в една човешка ситуация – криминалност, която според американския автор е присъща на живота, наситен с постоянното напрежение, породено от една невидима заплаха. Тази заплаха може да е в деликатното балансиране между нуждите на човека като божествено същество и изискванията на едно вечно ограничаващо го с императивите и забраните си общество, в страха от изгубването, полудяването.

Пол Остър и неговата втора съпруга, писателката Сири Хъствед, сключват брак през 1981 г. и се установяват в Бруклин. Заедно имат една дъщеря - Софи Остър. Преди това американецът е бил женен за писателката Лидия Дейвис. От брака с нея се ражда и неговият единственият син - Даниел Остър.

Търсенето за идентичност и лично значение е присъщо и на късните публикации на Остър, много от които се концентрират силно върху ролята на

съвпадението и случайните събития (“Музика на случайността”- 1990г.) или върху взаимоотношенията между хората и техните връстници и околната среда (“Книга на илюзиите”- 2002г.). Идентичността се търси в най-разнообразни сюжети и от най-разнообразни герои. Някои от тях се припокриват в своите лутания и създават една обща представа за смисъла на това да бъдеш не просто човек, а и да знаеш очертанията на своя път и предназначение в живота (“Тимбукту”- 1999г.).

Основните литературни влияния, които Остър посочва в свои интервюта, идват от американските класици на XIX век – Херман Мелвил и Натаниъл Хоторн - мрачни романтици, известни съответно с творбите си „Моби Дик“ и „Алената буква“. Пол Остър твърди, че те са го научили много повече на литература, отколкото всички автори от 20-и век, като същевременно отбелязва баналния си избор на любим роман – „Великият Гетсби“ на Ф. С. Фицджералд. Литературните критици посочват като основен контекст на творчеството му работата на постфройдисткия психоаналитик и структуралист Жак Лакан, както и на т.нар. „трансценденталисти“ – Х. Д. Торо и Р. У. Емерсън. Главната идея на Лакан е, че целият свят е конструиран като език и това, което не може да бъде подредено в мрежата на езика – всичко, което избягва определение и категоризация, създава една огромна липса, която завинаги ще измъчва човека. Именно тази липса е това, което е извън реалността, неясният обект, към който е устремен всеки един от героите на Остър, в търсене на пълнота и „щастие“. Може би това е и причината почти всички негови протагонисти да са писатели – постоянната, професионална ангажираност с езика единствено изостря травмата от недостатъчността на реалността, усилва страстта да се премине отвъд всичко подредено, законно и правилно. Бягството от живота при Остър е вид завръщане към автентичността на състояния, белязани от изолираност, аскетизъм, отричане от изкуствените блага и утехите на заблудата.

Освен своята литературна кариера Пол Остър има и своята паралелна, не по-малко сложна и интригуваща реализация в киното. В историята на

киното той е за Бруклин това, което Уди Алън е за Манхатън – един искрен обожател на мястото, в което живее, познаващ болезнено добре чара и горчивината му. Първия филм, на който той е сценарист и сърежисьор с Уейн Уонг, е „Дим“ (1995). През 1998 г. се появява и „Лулу на моста“, вече изцяло написан и режисиран от Пол Остър – история за любов по време на една фатална рана.

Между безкрайните илюзии, създадени в една своеобразна лаборатория (кабинетът на писателя в Бруклин) и безпощадно еднозначната реалност на един суров свят, в който всеки винаги е сам и винаги е на кръстопът, се разполагат лабиринтите на Пол Остър – най-оригиналният и провокативен опит на постмодерната литература за сближаване на човека със самия него. Екзистенциализмът е водещата светлина за писателя; това е линията, която го отвежда към всичките му търсения из дълбоките дебри на човешката същност и към постоянния опит за нейното анализиране.

Ето списък с романите, написани от американеца, въпреки че творчеството му е многообразно и включва произведения от различни жанрове като есеистика, мемоари и автобиографии.

Романи

- [*Squeeze Play*](#) (1982) - (Написана под псевдонима Пол Бенджамин)
- [*The New York Trilogy*](#) (1987) - (“Нюйоркска трилогия”)
 - *City of Glass* (1985)
 - *Ghosts* (1986)
 - *The Locked Room* (1986)
- [*In the Country of Last Things*](#) (1987)
- [*Moon Palace*](#) (1989) - (“Лунен дворец”)
- [*The Music of Chance*](#) (1990) - (“Музика на случайността”)
- [*Auggie Wren's Christmas Story*](#) (1990)
- [*Leviathan*](#) (1992)

- [Mr. Vertigo](#) (1994)
- [Timbuktu](#) (1999)
- [The Book of Illusions](#) (2002) - (“Книга на илюзиите”)
- [Oracle Night](#) (2003) - (“Нощта на оракула”)
- [The Brooklyn Follies](#) (2005) - (“Бруклински безумства”)
- [Travels in the Scriptorium](#) (2006)
- [Man in the Dark](#) (2008) - (“Човек на тъмно”)
- [Invisible](#) (2009)
- [Sunset Park](#) (2010)

3. Представяне на романа

Сред богатото на теми, идеи и сюжети творчество на американския писател Пол Остър несъмнено се откроява романът му “Тимбукту”, публикуван за пръв път през 1999г. Текстът проследява последните мигове от живота на един поет-скитник, пречупени през гледната точка на неговия най-близък и единствен приятел – кучето г-н Боунс. В стилистиката на постмодерния маниер на писане произведението започва от определен момент на тези събития, без да въвежда читателя в цялостната картина. Подробностите и обстоятелствата се разкриват едва в последствие, посредством похвати като ретроспекцията и спомена. Самата гледна точка, от която се представя фабулата – тази на четириногия герой, е интересна и силно любопитна. Авторът несъмнено показва литературно майсторство, разгръщайки цялостния сюжет през този нетипичен ъгъл. Това е и големият художествен чар на произведението – мъката, тревогата и мислите на едно куче, изправено пред несигурното бъдеще на безстопанствено животно, изгубило своя господар и приятел. Всички нюанси на душевните състояния, отключени от мрачното и несигурно бъдеще, разкриват в пълна степен чувствата, които свързват човека и неговото куче, особено когато те са

неразделни и са изградили по между си толкова силна зависимост един към друг.

Самото заглавие на романа “Тимбукту” е символ и стилистично натоварен тип озаглавяване – това е мястото, където господар и куче се събират след завършването на земния си път; място, където всички грижи са ненужни и единственото, което то символизира е повторното и вечно събиране на две души, преминали през разделния праг на смъртта. Силен екзистенциален момент, който сякаш се явява щастлив завършек на един дълъг и осеян с трудности път.

Трудно е да се определи кой е главният герой на романа – Уили Гъревич или г-н Боунс. Единият персонаж е немислим без другия, но вземайки предвид факта, че текстът проследява живота на кучето и след смъртта на господаря му, може би това е предпоставка да приемем, че именно той е основният протагонист в произведението.

След момента на смъртта на Уили и след описването на утопичното място на повторно събиране, най-силният момент в творбата е нейният край. В типичния за автора и текста стил, няма затворен финал, нито окончателни изводи и внушения, върху които писателят да е акцентирал. Той е решил да завърши романа с една сцена, която трудно може се поддаде на анализ и коментар – след безброй трудности и дълго скитане, г-н Боунс намира нов дом в къщата на едно семейство с две деца. Когато всички заедно заминават за Дисниленд, той е оставен на кучешки хотел. Мислите му не спират да го връщат към спомена за Уили и неимоверната мъка и липса, която смъртта му е причинила на кучето. Това води до болест и бягство от хотела и изнемощяване в една крайпътна горичка. Уили се явява като сън на г-н Боунс и го моли да се върне в хотела и да продължи живота си с новото си семейство. Кучето прави опит, но в един момент разбира какво всъщност трябва да стори – с последни сили отива на пътя и започва да го пресича отново и отново, надявайки се скоро някоя кола да се смили над клетата му

душа и да го изпрати час по-скоро към Тимбукту – там е Уили, там е всичко, което той иска, но и нещо много по-важно от това – там е смисълът на неговото съществуване и това, което го определя и характеризира като жив организъм – там е неговото предназначение и неговата липсваща част – той е г-н Боунс, за да бъде с Уили, иначе не би бил нищо.

Позволих си да преразкажа в най-сбит вариант финала на текста, защото смятам, че именно той го прави толкова стойностен и значим не само в творчеството на писателя, но и за всеки човек, който е способен да го съпреживее и осмисли.

4. Анализ на особените моменти и трудности при превода

Няма рецепта за идеален превод, поради простата причина, че той е непостижим идеал. Много школи и експерти са разсъждавали върху проблемите на превода, създавайки различни по своята същност предписания, чието спазване да доведе до добър резултат, но все пак няма точна “рецепта”, която да осигури съвършен превод. Художествената литература е поле, при което предаването на текст от един език на друг е много сложен процес. Различните езикови системи, индивидуалният стил на автора на творбата, специфичната стилистика и начин на изложение са компоненти, чието предаване на друг език е задължително, с цел да се запази оригиналният смисъл и замисъл на текста. Всяко излизане извън тези очертания, всяко нарушение и всеки компромис вредят на художествената стойност и

индивидуалност на литературната творба, затова преводачът трябва да се стреми изцяло да съхрани нейната идентичност и да я предаде на езика, на който превежда.

В настоящия анализ смятам да се съсредоточа върху трудностите, които изникнаха при превеждането на откъс от романа на Пол Остър “Тимбукту”, с оглед на особения жанр и стил на творбата, отразяващ специфичния маниер на писане на самия автор. Като модерен (или постмодерен) роман, текстът е издържан в един изключително динамичен сюжет със специфичен маниер на разгръщане на фабулата. Гледните точки и перспективи се смесват и променят постоянно, темпоралната линия е непоследователна, отличаваща се с многобройни ретроспекции и пътувания в полето на спомена. Детайли и обстоятелства, важни за правилната рецепция на романа, изникват на неочаквани места и разкриват факти, които обясняват събития и състояния, описани в по-начални етапи от развитието на действието.

При отделните езикови равнища се появиха различни по своята същност особености и трудности, които трябваше да преодолее, за да предам текста на български език, без да нарушавам стила на автора и на творбата.

Първият проблемен момент бе от лексикален характер. Става въпрос за името на главния герой на романа – г-н Боунс. На английски език, името се изписва съответно – *mr. Bones*. В превод *bone* означава кокал, кост, а формата за множествено число (*bones*), каквато е използвана в случая, означава кокали, скелет, останки. В този контекст се наложи да реша как да предам името на кучето на български език – един ключов и особено важен избор, с оглед на факта, че става въпрос за главния герой, а звученето и смисълът на неговото име определят до голяма степен впечатлението, което се поражда у читателя за него като образ. Вариантите, между които можех да избирам са два: единият беше да превода името на български език и да го поставя в умалителна форма. Тогава героят щеше да се казва *г-н Кокалчо*. Детското звучене и олекотяването на образа като персонаж бяха причините, които

доведоха до това този вариант да отпадне. Другата възможност беше онази, на която се спрях – да предам името в неговия транскрибиран вариант. Така се появи формата *z-и Боунс*. В контекста на самата творба този вариант звучи по-адекватно и представя истинската същност на четириногия герой – улегнал, замислен, разумен и меланхоличен образ, изправен пред редица трудни житейски избори.

Другото име, чието предаване на български език създаде повод за размисъл, беше второто фамилно име на другия важен герой в текста – Уили Гъревич. Когато той решава да смени фамилното си име с *Christmas* (буквално – Коледа), аз трябваше да преценя как да превода на български резултата от това решение. По логиката на избора на име за кучето и тук избрах да използвам транскрибиран вариант на думата, вместо преводния. Смятам, че това е стилистичен маркер, с който авторът е белязал героя си (иначе щеше да го прекръсти на Уили Клаус, тъй като Дядо Коледа на английски е Santa Claus) и неговото спазване при превод изискваше да използвам именно горепосочения вариант на думата.

Що се отнася до главните и малки букви, тук традициите в английския език се различават от правилата за употреба в българския. Имената на дните, месеците и сезоните са написани с главни букви в оригиналния текст (*Sunday, Saturday, February...*), но при превода, всички те са предадени с малки, според правилата на българския правопис.

Не на последно място, богатият речник на писателя се откроява в целия текст, а думите и описанията са толкова многобройни и пъстри, че никъде не ми се наложи да търся синоним на дадена дума, за да избегна тавтология.

Не така стои въпросът с употребата на лични местоимения в началото на изречението. В английския език много често се използват именно този тип местоимения, за да се започне ново изречение. Буквалното предаване на тази особеност на български език обаче би довело до тавтология, а това би направило текста тромав и би намалило художественото му внушение. Това

най-вече би навредило и на опита за предаване на специфичния стил на автора на български език. Ето защо на някои места съм пропуснал формите на лично местоимение, поставени в началото на дадено изречение, а на други съм ги заменил с други думи:

*1. Willy was frankly perplexed. **He** hadn't meant any harm ...*

Уили беше искрено объркан. — Не бе имал никакво намерение да навреди...

*2. **They** were down to their last days together...*

Двамата прекарваха последните си дни заедно...

Друг интересен момент при превода на текст от английски на български се появява, когато се сблъскаме със думата **and**, която се среща в почти всяко изречение. Често тази дума превеждаме със съюза **и**, забравяйки, че той може да означава още **а** или **но**, а те най-често придават на мисълта напълно различен смисъл. Това е една от най-дребните разлики между двата езика и ако се изпусне, може да се наруши логиката на целия текст. Затова винаги, когато се срещне тази дума, трябва да се изходи от ситуацията и контекста на фабулата.

*1. Name an illegal substance, **and** Willy either smoked it or snorted it or shot it into his veins. (стр. 16)*

*Посочете някоя нелегална субстанция **и** знайте, че Уили или я е пушил, или я е шмъркал, или си я е инжектирал във вените.*

*2. His mother had gone to bed several hours before, **and** Willy was parked on the living room sofa..... (стр. 17)*

*Майка му си бе легнала преди няколко часа, **а** той се бе настанил на кухненския диван...*

3. *If anyone was a fraud, Santa said, it was Willy, **and** then he let him have it in no uncertain terms, lecturing the frightened **and** bewildered boy for the better part of an hour. (cmp. 21)*

*Според Дядо Коледа ако някой е измамник, то това беше Уили, **a** сетне започна да го хока без никаква милост, поучавайки уплашеното **и** объркано момче в продължение на около час.*

Интересен казус изниква много често, когато в английския текст се натъкнем на употреба на думата **would**. Миналото време на спомагателния глагол **will** – съответно формата за условно наклонение – **would** – нерядко се използва и за придаване на главния глагол характера на многократност, също както и изразът **use to**, а не означава задължително действие, което е трябвало да бъде извършено в миналото.

1. *One day, **he would talk** about his invention as if it were a major discovery, a breakthrough on a par with the lightbulb, the airplane, or the computer chip. (cmp. 41)*

*Един ден **говореше** за изобретението си като за велико откритие, за пробив сравним със светещата крушка, самолета и компютърния чип.*

2. *On other days, however, suddenly filled with doubts and uncertainties, he **would present** arguments to Mr. Bones that were so finely parsed... (cmp. 41)*

*В други дни обаче, внезапно изпълнен със съмнения и несигурност, **изтъкваше** пред г-н Боунс аргументи, толкова подробно анализирани...*

Един от най-интересните и колоритни моменти в английския текст е особеният стил на Пол Остър и склонността му да използва множество фразеологизми, устойчиви словосъчетания (в английския език) и игри на думи. Това са синтагми, открояващи се със значително по-висока степен на трудност при превеждането им на друг език, тъй като те трябва да останат колоритни и забележими, за да предадат достоверно своеобразния

индивидуален стил на автора. Ето няколко примера за такива интересни употреби:

1. *Mr. Bones knew that Willy **wasn't long** for this world. (стр. 3)*

*Г-н Боунс знаеше, че на Уили **не му остава много**.*

2. *Slowly and inexorably, without **once taking a turn for the better**... (стр. 3)*

*Бавно и неумоливо, **без никакъв признак на подобрение**...*

3. *Unless Mr. Bones found another master in one quick hurry, he was **a pooch primed for oblivion**. (стр. 5)*

*Г-н Боунс беше **обречен на кучешко забвение**, освен ако в кратки срокове не си намери нов господар.*

4. *He would make his peace with the world and then see to it that he **gave up the ghost on familiar ground**. (стр. 8)*

*То би се сбогувало със света, а след това би се погрижило да **предаде** богу дух на познато място.*

5. *I read you loud and clear. (стр. 19)*

Схващам съвсем ясно.

6. *He was gone for just a short spell... (стр. 23)*

Първия път отсъства за кратко...

7. - Santa, huh? And you wouldn't happen to spell that **S-A-N-T-A**, would you?

- Yes, I would. That's exactly how I'd spell it.

- That's what I figured. Now rearrange the letters a little bit, and what do you have? **S-A-T-A-N**, that's what. You're the goddamn devil, grandpa, and the only place you exist is in my mind.

- Дядо Коледа, а? А случайно да е същото като **С-А-Н-Т-А**¹?

- Именно. Може и така да се каже.

- Така си и мислех. Я сега смени малко местата на буквите и какво се получава? **С-А-Т-А-Н**, ето какво. Ти си самият скапан дявол, дядка, и съществуваши единствено в ума ми.

Интересно е положението с темпоралната система в английския и българския език и разликите, които те имат по между си. В български език времето на глагола в подчиненото изречение не зависи от това в главното. Ето защо няма правила за съгласуване на времената в сложните изречения. В английския език, когато има сложни съставни изречения, времето на глагола в подчиненото изречение зависи от това в главното. Има две правила за съгласуване на времената на английски език:

- Когато подлогът в главното изречение е в някое минало време (минало просто, минало продължително и т.н.), глаголът в подчиненото изречение също трябва да бъде в някое от миналите времена :

1. Mr. Bones knew that Willy wasn't long for this world. (cmp. 3)

Г-н Боунс, знаеше, че на Уили не му остава много.

2. He always understood what Willy said to him. (cmp. 6)

¹ Непреводима игра на думи. На английски език Дадо Коледа е Santa Claus. От тук, чрез разместване на буквите се получава Сатан. – Б. пр.

Той винаги разбираше какво му казва Уили.

- Когато глаголят в главното изречение е в сегашно време (сегашно просто , сегашно перфектно и т.н.) глаголят в подчиненото изречение може да бъде във всяко време :

1. I can feel it dribbling out of me, and one by one things are falling away. (cmp.62)

Усецам как времето изтича и всичко се разпада.

2. I am the one who wil pass.(cmp. 62)

Аз съм този, който ще премине.

На синтактично ниво, текстът на Пол Остър се отличава с преобладаващо количество сложни съставни и сложни смесени изречения. За да запазя неговия стил и начин на писане, съм се старал да не променям структурата на изреченията, предавайки ги на български език. Това е причината и в българския език да има много дълги синтактични структури и пространни обяснения. Така читателят може да усети в по-пълна степен художествената идентичност на автора и неговия маниер на развиване на фабулата.

1. If Mr. Bones had belonged to some recognizable breed, he might have stood a chance in the daily beauty contests for prospective owners, but Willy's sidekick was a hodgepodge of genetic strains—part collie, part Labrador, part spaniel, part canine puzzle— and to make matters worse, there were burrs protruding from his ragged coat, bad smells emanating from his mouth, and a perpetual bloodshot sadness lurking in his eyes. (cmp. 5)

Ако г-н Боунс беше представител на някоя разпознаваема порода кучета, може би щеше да има шанс в някоя от ежедневните изложби за красота и да се хареса на някой евентуален собственик, но другарят на Уили представляваше една мешавица от генетични щамове - отчасти коли,

отчасти лабрадор ретривър, отчасти ипаньол, донякъде мелез – и не стига това, ами изпод опърпаната му козина изпъкваха издутини, имаше и зловоние, което се разнасяше от устната му кухня, както и кръвясал, изпълнен с тъга, поглед.

2. *They had been boon companions from the start, and when you added in the fact that Mr. Bones was not just Willy's best friend but his only friend, and then further considered that Willy was a man in love with the sound of his own voice, a genuine, dyed-in-the-wool logomaniac who scarcely stopped talking from the instant he opened his eyes in the morning until he passed out drunk at night, it made perfect sense that Mr. Bones should have felt so at home in the native lingo.* (стр. 6)

Двамата бяха неразделни другари от самото начало, а като се прибави и фактът, че г-н Боунс беше не просто най-добрият приятел на Уили, а и единственият, както и това че Уили беше човек, който се захласва от звука на собствения си глас, наистина вманиачен логоманиак, който едва млъкваше от момента, в който отвори очи сутрин, до момента, в който се строполясваше пиян през нощта, то беше съвсем логично, че г-н Боунс бе напълно запознат с местния жаргон.

Също с цел да се запази художественият стил на текста, както и гладкостта на изказа, на моменти има промени в словореда в някои изречения – понякога отделни думи, понякога цели конструкции като обстоятелствени пояснения или допълнения.

1. *He figured that blood would be the next step, and when that fatal moment finally occurred on Saturday afternoon, it was as if all the angels in heaven had opened their mouths and started to sing.* (стр. 4)

Той предположи, че следващата стъпка ще бъде кръвта и когато, в един съботен следобед, този фатален момент най-накрая настъпи, прозвуча така, сякаш всички ангели в Рая бяха отворили уста и запели.

Както се вижда от примера, с цел да се получи по-добро благозвучие на изказа при четене, обстоятелствената част е преместена от края на второто подчинено изречение, в началото.

2. Unless Mr. Bones found another master in one quick hurry, he was a pooch primed for oblivion. (стр. 5)

Г-н Боунс беше обречен на кучешко забвение, освен ако в кратки срокове не си намери нов господар.

В горния пример синтаксисът на изречението е изцяло променен, като главното изречение е поставено в началото на сложното съставно изречение, а подчиненото условно изречение е поставено след него. Така мисълта е по-стегната, по-ясна и по-конкретна – фактори, които са важни с оглед на факта, че текста изобилства от дълги изречения от смесен характер.

5. Заключение

В настоящата работа се опитах да направя коментар на собствен превод, който се състои от първа и част от втора глава на романа на Пол Остър “Тимбукту”. На базата на конкретните специфики, които представляваха трудност или повод за размисъл, докато течеше преводаческият процес, акцентирах върху проблемите, които авторовият стил поставя пред работата на преводача и това, което той в ролята си на медиатор на текста между два езика, е длъжен да спазва и съблюдава.

Проблемите, които изникват пред преводача на различните нива на граматиката са многобройни и от различно естество. В своя коментар съм анализирал и разгледал единствено особеностите, които са налични в текста, който съм превел, като съм се постарал да ги класифицирам по дялове – съответно лексикални особености, морфологични, правописни и пунктуационни (където почти нямаше проблемни места с изключение на предаването на игрите на думи и запетайките пред думата *and*), синтактични и фразеологични.

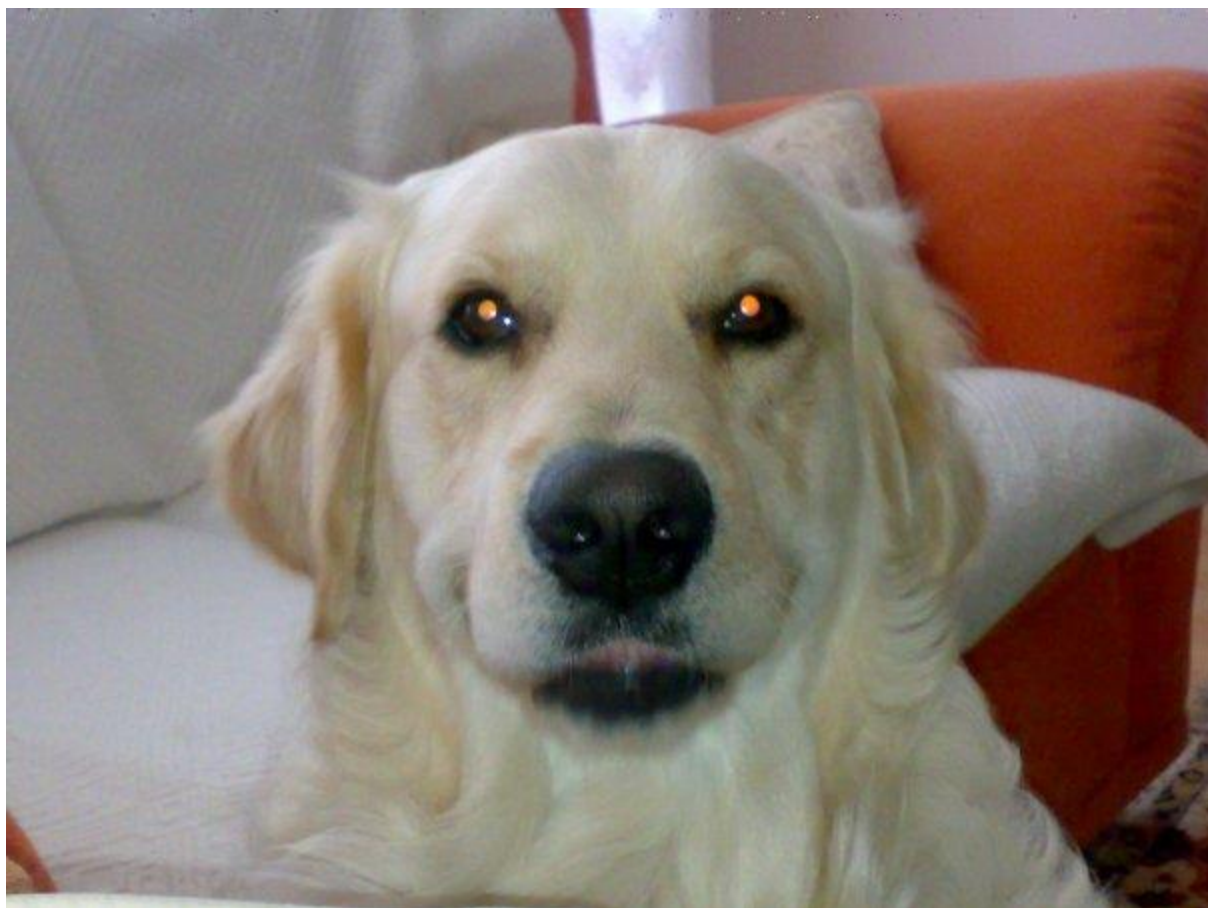
Основната ми цел бе да опиша процеса на превод и да изведе важни моменти от него, касаещи разминаванията между езиковите системи на английския и българския език. В самия текст съм се постарал да следвам плътно стила на автора, неговата творческа идентичност, уникалност на маниера на писане и изнасяне на фабулата, за да може българският вариант да бъде максимално приближен до оригинала и да запази художествените внушения на романа.

Библиография

1. Auster, P. *Timbuktu*. Henry Holt and company New York, 1999
2. Протохристова, К. *Западноевропейска литература*. Пловдив: Летера, 2008
3. БАН. *Официален правописен речник на българския език*. София: Просвета, 2012
4. БАН. *Правопис и пунктуация на българския език*. София: Просвета, 2011
5. Ницолова, Р. *Българска граматика. Морфология*. София: Университетско издателство “Св. Климент Охридски”, 2008
6. http://en.wikipedia.org/wiki/Paul_Auster
7. <http://www.englisch.schule.de/auster/group4/start4.htm>

Тимбукту

Пол Остър

1

Господин Боунс знаеше, че на Уили не му остава много. Кашлицата се бе загнездила в него вече повече от шест месеца и нямаше никакви изгледи да успее да се отърве от нея. Бавно и неумолимо, без никакъв признак на подобрение, това нещо беше започнало свой собствен живот, напредвайки от слабо, задавено от хрочки, хъркане в белите дробове, на 3-ти февруари, до разгърсващи хрипове и неудържими конвулсии, до разгара на лятото. И не стига това, ами през последните две седмици към бронхиалната музика се бе прокраднала нова тоналност – нещо напрегнато, упорито и ударно, а пристъпите бяха зачестили дотолкова, че бяха станали почти перманентни. При всеки нов пристъп г-н Боунс очакваше тялото на Уили да експлодира от неимоверното напрежение, което раздираше гърдния му кош. Той предположи, че следващата стъпка ще бъде кръвта и когато, в един съботен следобед, този фатален момент най-накрая настъпи, прозвуча така, сякаш всички ангели в Рая бяха отворили уста и запели. Г-н Боунс видя всичко това с очите си, докато стоеше край пътя между Вашингтон и Балтимор, където Уили изкашля нищожно количество червена субстанция в носната си кърпичка, и точно там и тогава му стана ясно, че всяка надежда е изгубена. Дъхът на смъртта беше обгърнал Уили Г. Кристмас и както е сигурно, че слънцето е лампа сред облаците, която светва и угасва всеки ден, така ясно беше и че краят приближава.

Какво можеше да направи бедното куче? Г-н Боунс беше с Уили от най-ранните си дни на пале и сега за него беше невъзможно да си представи свят, в който господаря му нямаше да го има. Всяка мисъл, всеки спомен, всяка частица от земята и въздуха бяха пропити с присъствието на Уили. Навиците умират трудно и без съмнение има доза истина в поговорката за старите кучета и новите номера, но не само любовта и предаността на г-н Боунс към своя собственик го караха да се страхува от това, което предстоеше. Това си беше чист онтологичен ужас. Изчезването на Уили от света не означаваше нищо друго, освен че и самият свят щеше да престане да съществува.

Такава беше несигурността, с която г-н Боунс се сблъска през една августовска сутрин, докато се размотаваше по улиците на Балтимор със своя болнав господар. Безстопанствено куче беше равносилно на мъртво куче и щом веднъж Уили потъне във вечния си сън, на него не му оставаше нищо друго, освен да чака собствената си смърт. От известно време насам Уили го беше предупреждавал за това и г-н Боунс вече знаеше всичко наизуст: как да избягва ловците на кучета и полицаите, камионетките за събиране на кучета, колите без маркировка, както и лицемерите от така наречените хуманитарни общества. Независимо колко сладникаво говореха те, думата *приют* беше равносилна на неприятности. Щеше да се започне с мрежи и успокоителни стрели, после това щеше да премине в мъчението на клетките и флуоресцентните светлини, като накрая всичко щеше да приключи със смъртоносна инжекция или доза отровен газ.

Ако г-н Боунс беше представител на някоя разпознаваема порода кучета, може би щеше да има шанс в някоя от ежедневните изложби за красота и да се хареса на някой евентуален собственик, но другарят на Уили представляваше една мешавица от генетични щамове - отчасти коли, отчасти лабрадор ретривър, отчасти шпаньол, донякъде мелез – и не стига това, ами изпод опърпаната му козина изпъкваша издутини, имаше и зловоние, което се разнасяше от устната му кухина, както и кръвясал, изпълнен с тъга, поглед. Никой нямаше да му се притече на помощ. Както обичаше да се изразява

бездомният бард – развързката беше предрешена. Г-н Боунс беше обречен на кучешко забвение, освен ако в кратки срокове не си намери нов господар.

- А ако се спасиш от приспиващите оръжия - продължи Уили, подпрян на един уличен стълб, през тази мъглива утрин в Балтимор, за да не падне - има хиляди други неща, от които няма да успееш. Предупреждавам те, мили другарю. Трябва да измислиш нещо, или дните ти са преброени. Само обиколи с поглед тоя окаян град. На всяка пресечка има китайски ресторант и ако си мислиш, че на никого няма да му потекат лигите, докато се размотаваш наоколо, значи си нямаш понятие от ориенталска кухня. Там ценят високо вкуса на кучешкото, приятелю. Собствениците прибират бездомните кучета и ги избиват в уличката точно зад кухнята – по десет, двавет, трийсет на седмица. Биха могли да ги пробутат за патешко или свинско в менюто, но местният знае кое какво е - чревоугодниците не се заблуждават и за секунда. Ако не искаш да се озовеш в тиган за тоо гоо гай², трябва да се замислиш, преди да размахаш опашка пред някоя от тези китайски долнопробни дупки. Схващаш ли накъде бия, г-н Боунс? Оpozнай врага си, а след това спазвай безопасна дистанция.

Г-н Боунс разбра. Той винаги разбираше какво му казва Уили. Откакто се помнеше винаги е било така и сега познанията му по английски бяха не по-лоши от тези на всеки друг имигрант, който е прекарал седем години на американска почва. Това, разбира се, беше вторият му език, а и се различаваше доста от този, на който го беше учила майка му, но въпреки че имаше какво да се желае що се отнася до произношението, той докрай бе овладял всички тънкости на неговия синтаксис и граматика. Нищо от това не бива да изглежда странно или необичайно за животно с интелекта на г-н Боунс. Повечето кучета постигат добро работно ниво с езика на двукраките, но в неговия случай той беше благословен с предимството да има господар, който не се отнасяше към него като към по-нисшо същество. Двамата бяха неразделни другари от самото начало, а като се прибави и фактът, че г-н Боунс беше не просто най-добрият приятел на Уили, а и единственият, както и

² Вид китайско ястие. – Б. пр.

това че Уили беше човек, който се захласва от звука на собствения си глас, наистина вманиачен логоманиак, който едва млъкваше от момента, в който отвори очи сутрин, до момента, в който се строполясваше пиян през нощта, то беше съвсем логично, че г-н Боунс бе напълно запознат с местния жаргон. След всичко казано и направено, единствената изненада се състоеше в това, че самият той така и не се беше научил да говори по-добре. Това не се дължеше на липсата на прилежно старание – просто биологията не бе на неговата страна, а и с формата на муцуната, зъбите и езика, които му беше отредила съдбата, най-доброто, което можеше да направи се изчерпваше с издаване на серии лай, сумтене и виене – една провлачена и объркана реч.

Той осъзнаваше до болка колко далече от добрия говор бяха тези звуци, но Уили винаги го оставяше да се изкаже и в крайна сметка това беше единственото нещо, което имаше значение. Г-н Боунс имаше възможност да изкаже мнението си и винаги щом това се случеше, неговият господар му отдаваше цялото си внимание, а ако наблюдаваш лицето му, докато гледа как приятелят му се мъчи да е наравно с всеки член на човешкия род, би се заклел, че той разбира всяка негова дума.

Както и да е, през тази мрачна неделя в Балтимор г-н Боунс държеше устата си затворена. Двамата прекарваха последните си дни заедно, вероятно дори последните си часове, и не беше време за дълги словоизлияния и безсмислени приказки, нито за старите им глупости. Определени ситуации изискваха тактичност и дисциплина, а в безнадеждното положение, в което се намираха, беше най-добре да си държи езика зад зъбите и да постъпва като добро, предано куче. Без възражения позволи на Уили да сложи каишката на кучешкия му нашийник. Не скимтеше за това, че не е ял през последните трийсет и шест часа; не се опитваше да надуши миризма на женска по въздуха; не спираше да препикава всеки стълб и пожарен кран. Просто крачеше редом с Уили по опустелите улици, следвайки стопанина си в търсене на адрес *Калверт 316*.

По принцип г-н Боунс нямаше нищо против Балтимор. Там не миришеше по-лошо, от който и да е друг град, където бяха обикаляли през

годините, и въпреки че разбираше целта на пътуването, ядосваше го това, че човек може да предпочете да прекара последните мигове от земния си път на място, на което не е бил никога преди това. Едно куче никога не би постъпило така. То би се сбогувало със света, а след това би се погрижило да предаде богу дух на познато място. Уили обаче имаше да свърши още две неща преди да умре и с присъщата си упоритост си беше втъпил, че има само един човек, който може да му помогне. Името ѝ беше Беа Суонсън и след като за нея последно се знаеше, че живее в Балтимор, те бяха отишли там, за да я намерят. Това добре, но ако планът на Уили не се осъществи, тогава г-н Боунс щеше да бъде изоставен в този град на торти от раци и мраморни стъпала и какво щеше да прави тогава? Един телефонен разговор за половин минута щеше да свърши работа, но Уили хранеше философско отвращение към използването на телефона за важни дела. По-скоро би предпочел да ходи с дни, вместо да вдигне някое от тези приспособления и да говори с човек, който не може да види. Така, след като изминаха двеста мили, те взеха да се мотаят по улиците на Балтимор - без карта, в търсене на адрес, който може би дори не съществуваше.

От двете неща, които Уили все още се надяваше да свърши, нито едното не беше по-важно от другото. И двете бяха изключително наложителни, и тъй като нямаше време да се заеме с всяко поотделно, той беше решил да приложи нещо, което наричаше “Чесапийски гамбит”: единайсетчасова маневра, при която с един куршум да убие два заека. Първото, както стана ясно по-горе, беше да осигури нов дом на косматия си приятел. Второто беше да оправи собствените си бъркотии и да се увери, че ръкописите му се намират в добри ръце. За момента житейският му труд беше натъпкан в един сейф под наем, намиращ се при крайната спирка на автобусна линия *Грейхаунд* на улица Файет, или на две пресечки и половина северно от мястото, на което двамата с г-н Боунс се намираха в момента. Ключът беше в джоба му и ако не успее да намери сигурен човек, на когото да го повери, всяка дума, която беше написал, щеше да бъде унищожена и маркирана като непотърсен багаж.

През два̀сет и трите години, от които беше приел презимето Кристимас³, Уили беше изпълнил със своите писания страниците на седемдесет и четири тетрадки. Те включваха поеми, разкази, есета, дневници, епиграми, житейски размишления, както и първите осемстотин реда от незавършената поема “Дните на скитника”. Основната част от тези произведения беше сътворена на кухненската маса в апартамента на майка му в Бруклин, но след смъртта ѝ преди четири години, той беше принуден да пише под открито небе, често в съперничество с разни типове в обществените паркове и по пра̀шните алеи, докато се мъчеше да запише мислите си на хартия. Дори в най-съкровенѝте си представи обаче, Уили не се самозаблуждаваше. Той знаеше, че е чувствителна натура, която не се вписва в този свят, но също така знаеше, че онези тетрадки криеха труд с висока стойност и това му даваше увереност да ходи с високо вдигната глава. Ако беше по-стриктен при взимането на лекарствата си, или ако тялото му беше по-издръжливо и не бе толкова пристрастен към малца, спирта и глъчката по баровете, той вероятно щеше да създаде още стойностни неща. Това беше напълно възможно, но вече бе твърде късно да съжалява за направените грешки. Уили беше написал последното си изречение, а и времето му изтичаше. Думите в онзи сейф бяха единственото, с което да го запомнят. Ако те изчезнеха, все едно самият той никога не е живял.

Именно тук в картината се появяваше Беа Суонсън. Уили знаеше, че това е все едно да стреляш в тъмното, но ако и когато успее да я намери, знаеше, че тя ще направи всичко, за да му помогне. Едно време, когато светът все още бил млад, тя била учителката му по английски език и само благодарение на нея беше добил смелостта да се нарече писател. В онези дни той все още се наричаше Уили Гуревич – невзрачен шестнайсетгодишен младеж с увлечение по книгите и *Боп джаза*, а тя го беше взела под крилото си като щедро раздаваше хвалебствия за ранните му съчинения, толкова преувеличени и надхвърлящи реалната им стойност, че той беше започнал да

³ От Christmas (англ.) – Коледа. – Б. пр.

си въобразява, че е следващата голяма надежда на американската литература. Въпросът не е в това дали тя е била права да постъпи така или не, тъй като на този етап резултатите са по-маловажни от самото обещание, но госпожа Суонсън беше доловила неговия талант, беше видяла искрата в невинната му душа, а никой не може да постигне нещо в живота, ако няма човек, който да повярва в него. Това е доказан факт и докато останалите от юношеския клас в гимназия “Мидууд” виждаха в госпожа Суонсън една трътлеста, застаряваща, около четирийсетгодишна жена с отпуснати, месести ръце, поклащащи се всеки път, когато пишеше по черната дъска, за Уили тя беше красавица - ангел, слязъл от небето и приел човешки образ.

Както и да е, през есента, когато училището започна отново, г-жа Суонсън вече я нямаше. Бяха предложили нова работа на мъжа ѝ в Балтимор, а тъй като тя беше не само учителка, но и съпруга, какъв избор имаше, освен да напусне Бруклин и да последва съпруга си. Това беше тежък удар за Уили, но можеше да бъде и по-лошо, защото въпреки че наставничката му беше далече, г-жа Суонсън не го забрави. През следващите няколко години тя поддържаше оживена кореспонденция с младия си приятел, като продължаваше да чете и коментира ръкописите, които той ѝ пращаше. Помнеше рождения му ден и му изпращаше като подарък записи на стария Чарли Паркър, а и имената на малки списания, където да започне да предлага своите творби. Писмото, пълно с възторжени излияния, което му написа като препоръка през последната година в гимназията, му помогна да си уреди пълна стипендия в колежа “Кълъмбия”. Г-жа Суонсън беше неговата муза, ангел-хранител и добър късмет, събрани в едно, и в този момент от живота си за Уили морето беше до колене. Тогава обаче, през 1968 година, започна шизо-периодът му – бурното *фанданго* на истината или последствията от високоволтовата мрежа. Затвори го в болница и след шестмесечна шокова и болезна психотерапия той сякаш вече не беше същият. Уили се присъедини към редиците на бродещите потърпевши, и въпреки че продължи да съчинява поеми и разкази, здрав или болен, вече рядко отговаряше на писмата на г-жа Суонсън. Причините не бяха важни. Вероятно се притесняваше да влезе във

връзка с нея. Може би пък беше разсеян и обременен с други неща. А вероятно беше загубил доверието си към американската пощенска служба, че няма да се рови в писмата, които доставяше. По един или друг начин, обширният обмен с г-жа Суонсън се сведе до минимум. За година - две той се сви до неловки пощенски картички, които пък преминаха в готови коледни пожелания от магазина, а най-накрая, през 1976 година, всичко спря. Оттогава не си бяха разменили нито един ред.

Г-н Боунс знаеше това и именно то го притесняваше. Бяха минали седемнайсет години. Тогава, за радост на християните, президент е бил Джералд Форд и щеше да мине още цяло десетилетие преди г-н Боунс да се роди. Кого се опитваше да заблуди Уили? Помислете колко неща биха могли да се случат оттогава насам. Много неща могат да се променят за седемнайсет часа или за седемнайсет минути, да не говорим за седемнайсет години. Най-малкото г-жа Суонсън можеше да се е преместила на друг адрес. Жената би трябвало да гони седемдесетте и ако не беше вече изкуфяла и не обитаваше каравана в някой парк, то нищо чудно да е дори мъртва. Уили също го беше приел, докато обикаляха улиците на Балтимор тази сутрин, но “по дяволите”, както каза, това беше единствената им надежда и тъй като така или иначе животът им беше една хазартна игра, защо да не опитат дори и с риск да загубят?

Ех, този Уили. Той беше разказвал толкова много истории, беше говорил с толкова много различни гласове, беше разсъждавал от толкова различни гледни точки в един и същ момент, че г-н Боунс вече не знаеше на какво да вярва. Кое беше истина и кое лъжа? Трудно е за разбиране, когато насреща имаш толкова сложна и чудновата натура като Уили Г. Кристмас. Г-н Боунс можеше да потвърди нещата, които беше видял със собствените си очи, събитията, които беше съпреживял, но той съпътстваше Уили само от седем години и фактите, свързани с предните трийсет и осем, бяха малко или много забулени в мъгла. Ако г-н Боунс не беше прекарал дните си на пале под един покрив с майката на Уили, цялата история щеше да е потънала в сянка, но слушайки и преценявайки твърденията на г-жа Гуревич срещу сина ѝ, беше

успял да си създаде една цялостна картина за живота на господаря си, отпреди той да се появи в него. Липсваха хиляди детайли. Много други бяха обгърнати в мистерия, но г-н Боунс имаше инстинктивно усещане за това, какъв е бил и какъв не този живот.

Със сигурност например не е бил нито богат, нито весел, а атмосферата в апартамента малко или много е била примесена с горчивина и отчаяние. Като се вземе под внимание през какво е преминало семейството преди да стигне до Америка, беше цяло чудо, че Давид Гуревич и Ида Перлмутер изобщо са успели да се сдобият със син. От всичките седем деца, които са имали дядовците и бабите на Уили във Варшава и Лодз между 1910 и 1921, само родителите му са оцелели през войната. Било е предопределено да успеят да се измъкнат, тъй като нямали лагерни номера татуирани на ръцете им. Това обаче не означавало, че не ги чакали тежки изпитания, историите за които караха козината на г-н Боунс да настръхне. Първо прекарвали десет дни във Варшава, на таван, където нямало място да помръднеш. След това цял месец ходили пеш докато стигнат от Париж до “Свободната зона” на юг, където спели в плевни и крадели яйца, за да оцелеят. Последвали бежанският лагер в Менд, парите дадени за подкупи, осигуряващи безопасен ескорт, както и четирите месеца бюрократичен ад в Марсилия, докато чакали за испански визи. След това дошла дългата кома на неподвижност в Лисабон, мъртвороденият син на Ида през 1944 година, двете години прекарани с поглед, вперен в Атлантическия океан, докато войната се протакала, а парите им свършвали. Когато пристигнали в Бруклин през 1946 година, за тях това не било нов живот, а по-скоро постчовешки живот - интервал между две кончини. Бащата на Уили, някога обещаващ млад адвокат в Полша, помолил далечен братовчед за работа и така прекарал следващите тринайсет години в пътуване с метрото от Седмо авеню до намиращата се на улица Уест 28 фирма за копчета. През първата година майката на Уили допълвала доходите им като давала на малки, разглезени еврейчета частни уроци по пиано, но това приключило в една ноемврийска сутрин през 1947 година, когато Уили се показал между краката ѝ и неочаквано отказал да спре да диша.

Той порасна като американец – бруклинско момче, което играеше уличен бейзбол, четеше списание “*Mad*” вечер, под завивките, и слушаше Бъди Холи и Големият Бопър. Никой от родителите му не можел да схване тези неща, но това изобщо не го засягаше, тъй като по това време голямата му цел беше да си внуши, че тези хора не са биологичните му създатели. Той ги намираще чужди, напълно непонятни същества – двойка възпалени палци с полски акцент и надути чуждоземни маниери, и въпреки че не се замисляше за това, знаеше, че единственият начин да оцелее е постоянно да им прави напук. Когато баща му умря от инфаркт на четиресет и девет години, мъката на Уили беше смекчена от тайно чувство на успокоение. На дванайсет години – на ръба на юношеството, той вече си беше изградил житейска философия, която се състоеше в това да се замесва в неприятности навсякъде, където можеше да ги намери. По принцип колкото по-окаян е бил животът на един човек, толкова повече той достига до коварната същност на битието, а кое може да бъде по-лошо от това да загубиш своя старец шест седмици след дванадесетия си рожден ден? Това те бележи като трагична фигура; дисквалифицира те от лудото надбягване към празни надежди и сантиментални илюзии, покрива те с аурата на оправдана мъка. Уили обаче не страдаше особено много. Баща му винаги е представлявал загадка за него – човек склонен към седемдневни мълчания и внезапни изблици на ярост, като повече от един път беше удрял Уили дори за най-дребни провинения. Не, не беше трудно да привикне към живот, лишен от това кълбо от нерви. Не му представляваше никакво усилие да го направи.

Поне така смяташе добрият хер доктор Боунс. Ако искате, игнорирайте мнението му, но на кого друго бихте се доверили? След слушането на тези истории, през последните седем години, нима не е заслужил правото да бъде считан за най-достоверния авторитет по темата?

Така Уили и майка му останаха сами. Тя беше далеч от представата за добра компания, но поне държеше ръцете си на разстояние и показваше задоволителна привързаност и достатъчно сърдечна топлина, за да компенсира периодите, в които го разпитваше, хокаше и му лазеше по

нервите. Общо взето, Уили се опитваше да бъде добър син. В тези редки моменти, в които той беше способен да спре да мисли за себе си, дори правеше съзнателно усилие да бъде мил с нея. Въпреки че имаха своите различия, те не се дължаха на лична враждебност, а на различен мироглед. От личен опит, г-жа Гуревич знаеше, че животът я дебне отвсякъде и затова живееше съобразно това, което беше необходимо, за да стои далеч от бедите. Уили също знаеше това, но за разлика от майка си, нямаше никакво намерение да отстъпва. Причината за това не беше, че единият е оптимист, а другият – песимист, а просто песимизмът на единият се изразяваше в безпределен страх, а този на другия – в шумно нервничене и презрение към всичко и всички. Единият се свиваше, а другият вилнееше. Единият си поставяше граници, а другият ги прекриваше. През повечето време двамата бяха в конфликт и понеже Уили лесно успяваше да шокира майка си, често търсеше повод за провокация. Ако тя имаше поне малко разум и му се опълчваше понякога, той може би нямаше да бъде толкова упорит и настоятелен в своята правота. Нейната враждебност го вдъхновяваше, караше го да заема още по-крайни позиции и когато дойде моментът да напусне дома, за да отиде в колеж, вече окончателно беше влязъл в своята роля на бунтар и будител, на поет извън закона, който търси пробойните на този разпадащ се свят.

Един Господ знае колко наркотици беше погълнал през двете години и половина, прекарани в колежа *“Морнингсайд”*. Посочете някоя нелегална субстанция и знайте, че Уили или я е пушил, или я е шмъркал, или си я е инжектирал във вените. Едно е да се размотаваш на около и да се смяташ за следващия Франсоа Вийон, но да поемеш смес от токсични вещества, достатъчна да запълни бунице в покрайнините на Джърси, със сигурност ще промени химическата структура на тялото. Така или иначе Уили може и да се е смахнал рано или късно, но кой би оспорил, че разпуснатите свободни дни през неговото студентство не са ускорили процеса? Когато веднъж, по средата на първата година на Уили в университета, неговият съквартирант влезе в стаята и го завари да се друсва гол на пода и напевно да реди имена от

телефонния справочник на Манхатън, докато ядеше купа, пълна със собствените му екскременти, академичната кариера на бъдещия господар на г-н Боунс ненадейно и окончателно се срива.

Последва шантавият период, а след това Уили се върна в апартамента на майка си на улица Гленуд. За него това вероятно не беше идеалното място за живеене, но къде другаде да отиде развалина като него? През първите шест месеца това положение не предизвика почти никаква положителна промяна. Освен че постоянно ту вземаше наркотици, ту пиеше алкохол, нещата си продължиха постарому. Същата напрегната обстановка, същите конфликти, същите неразбирателства. Тогава, сякаш от нищото, в късния декември на 1969 година, Уили получи видение, което промени всичко – една мистична среща с блаженството, която преобърна светогледа му и даде съвсем различна посока на живота му.

Беше два и половина сутринта. Майка му си бе легнала преди няколко часа, а той се бе настанил на кухненския диван с кутия цигари “Лъки Страйк” и бутилка бърбън, докато гледаше телевизия през ъгълчето на едното си око. За него телевизията беше нещо ново - вторичен продукт от престоя му в болницата. Картините от екрана не му представляваха особен интерес, но изпитваше удоволствие от шума и яркостта, изливащи се от телевизионната тръба като фон, както и от сиво-сините сенки, които обагряха стените. По това време вече беше започнал късният филм (разказваше се за грамадни скакалци, които поглъщат жителите на Сакременто, Калифорния), но по-голямата част от ефирното време беше запълнена с кратки призиви, свързани с “революционни” продукти: ножове, които никога не се затъпяват, крушки, които никога не изгарят, лосиони от тайни съставки, които прекратяват процеса на оплешивяване. “Дрън-дрън, същите врели - некипели”, мърмореше си Уили. Докато се готвеше да загаси телевизора, започна нова реклама, в която Дядо Коледа изскочи от нечия камина, приличаща на част от стая в предградие в Масапекуа, Лонг Айленд. Като се има предвид, че Коледа приближаваше, Уили вече бе привикнал на рекламите с актьори, облечени като белобрадия старец. Тази обаче беше по-достоверна от повечето – шишков

човек с румени бузки и съвсем автентична бяла брада. Уили спря за миг и се загледа в увлекателната гледка, като очакваше отново да чуе за неща от сорта на килими, шампоани и алармени системи, когато изведнъж Дядо Коледа изрече думите, които щяха да променят съдбата му.

- Уилям Гуревич - проговори той. - Да, Уилям Гуревич от Бруклин, Ню Йорк, на теб говоря.

Тази вечер, Уили беше изпил само половин бутилка и бяха изминали осем месеца от последната му напълно реалистична халюцинация. Никой не бе в състояние да го накара да се поддаде на това. Много добре знаеше разликата между действителност и измислица и ако Дядо Коледа му говореше от телевизора на майка му, това несъмнено означаваше, че е много по-пиян, отколкото предполага.

- Да ти го начукам - рече Уили и без да се замисля повече изключи уреда.

За съжаление обаче не беше способен да остави нещата така. Дали от любопитство, или просто за да се увери, че не изпада в нова криза, реши да включи телевизора отново – просто пак да надникне с един бегъл поглед. Това нямаше да навреди на никого, нали? По-добре да разбере всичко сега, отколкото да си тормози психиката с тия коледни простотии през следващите четиресет години.

За негова изненада онзи се появи отново. Същият проклет Дядо Коледа размахваше пръст на Уили и клатеше глава с тъжен и разочарован поглед в очите. Когато отвори уста и започна да говори (продължавайки точно от мястото, на което беше прекъснат), Уили се чудеше дали да избухне в бурен смях, или да скочи през прозореца. Наистина се случваше, приятели. Немислимото се случваше и точно там и тогава той знаеше, че след този момент никога нищо няма да бъде същото.

- Това не беше никак мило, Уилям - промълви Дядо Коледа. - Аз съм тук да ти помогна, но няма да стигнем до никъде, ако не ми дадеш шанс да говоря. Следваш ли ми мисълта, синко?

Очевидно въпросът предполагаше и отговор, но Уили се колебаеше. Само по себе си, слушането на този клоун беше достатъчно. Наистина ли искаше да влоши нещата като му отговори?

- Уилям - продължи Дядо Коледа. Гласът му беше строг и укорителен, а това говореше за една силна личност, с която не бива да се отнасяш несериозно. Ако Уили искаше някога да успее да се измъкне от този кошмар, единствената му надежда беше да изиграе своята роля.

- Да, шефе - измънка той. - Схващам съвсем ясно.

Дебелакът се усмихна. След това камерата сякаш се приближи към него за по-близък план. През следващите няколко секунди Дядо Коледа галеше брадата си, явно зареян в някаква мисъл.

- Знаеш ли кой съм аз? - рече най-сетне.

- Знам като кого изглеждаш - отвърна Уили. - Но това не означава, че знам кой си ти. В началото те сметнах за някой скапан актьор. След това ми мина през ума, че може да си оня джин от лампата. Сега вече и идея си нямам.

- Аз съм точно този, като когото изглеждам.

- Да бе, приятелю, а аз съм зетят на Хейли Селаси.

- Дядо Коледа, Уилям. Познат също като свети Ник. Самият баща на Коледата – единствената останала добра сила в тоя окаян свят.

- Дядо Коледа, а? А случайно да е същото като С-А-Н-Т-А⁴?

- Именно. Може и така да се каже.

- Така си и мислех. Я сега смени малко местата на буквите и какво се получава? С-А-Т-А-Н, ето какво. Ти си самият скапан дявол, дядка, и съществуващ единствено в ума ми.

Забележете само как се бореше Уили с това привидение, как се опитваше да си го обясни. Той не беше никакъв си психар с мозък като грахово зърно, който ще допусне да го разиграват такива измислици, плод на въображението му. Нямаше начин да се остави така и именно отвращението, което чувстваше, както и неприкритата враждебност, която се появяваше

⁴ Непреводима игра на думи. На английски език Дадо Коледа е Santa Claus. От тук, чрез разместване на буквите се получава Сатан. – Б. пр.

веднага, щом се сети за началото на тази лудост, бяха нещото, което убеди г-н Боунс, че това е истина, че господарят му е получил съвсем автентично видение и не си измисляше цялата тая история.

Ситуацията беше скандална – само да чуеш как Уили разказва тази история, която бе обида за интелекта му; нужен беше само поглед върху това абсурдно натрупване на клишета, за да започне кръвта му да кипи. Нека някой друг се занимава с тия “хо-хо-хо” глупости. Коледата беше една измама – сезонът на бързите пари и тракащите касови апарати, а Дядо Коледа, като символ на този сезон, като vyplъщение на това консуматорско време от годината, представляваше най-голямата шмекерия.

Този Дядо Коледа обаче не беше нито измама, нито замаскиран демон. Той беше истинският баща на този празник, единственият по рода си владетел на елфите и духовете, а посланието, което беше дошъл да предаде, представляваше акт на доброта, щедрост и саможертва. Тази невероятна фикция, това противоречие на всичко, в което вярваше Уили, този измислен екранен образ в червено палто и кожени ботуши с ресни – да, същият този Дядо Коледа, в целия си блясък от авеню *Медисън*, бе изскочил от дълбините на телевизионното царство, за да развенчае увереността в скептицизма на Уили и да възстанови целостта на душата му. Всичко беше толкова просто. Според Дядо Коледа ако някой е измамник, то това беше Уили, а сетне започна да го хока без никаква милост, поучавайки уплашеното и объркано момче в продължение на около час. Нарече го позьор, позор и бездарник. След това увеличи звука си и продължи в същия дух - кръгла нула, загубеняк, празноглавец и така, малко по малко, проби защитната стена на Уили и го накара да прозре светлината. По това време той вече беше на пода, бършейки очите си, докато молеше за милост и обещаваше да се поправи. Той разбра, че Коледа беше истинска и че за него няма да има истина и щастие, освен ако не приеме в обятията си нейния дух. Оттук насетне за него това щеше да бъде мисия – да vyplъщава посланието на Коледа през всеки ден от годината, да не иска нищо от света и да го изпълни със своята любов.

С други думи, Уили реши да се превърне в светец. Така Уили Гуревич завърши земния си път, а от плътта му се роди нов човек – Уили Г. Кристмас. За да отпразнува това събитие, той офейка към Манхатън, където татуира лика на Дядо Коледа на дясната си ръка. Това изпитание беше болезнено, но Уили се изправи пред иглите с радост и триумф поради знанието, че вече притежава символ на своята трансформация и щеше да носи този спомен завинаги.

Уви, когато се върна в Бруклин и гордо показа новата придобивка на майка си, г-жа Гуревич подивя, избухвайки във фонтан от сълзи и бурно отрицание. Не самата идея за татуировката я изкара от равновесие (въпреки че и това оказваше влияние, като се има в предвид, че татуирането е забранено от еврейския закон, а също и ролята, която белязаната еврейска плът беше изиграла в живота ѝ), а това какво олицетворяваше именно този знак и когато г-жа Гуревич видя трицветния Дядо Коледа на ръката на Уили, го прие като символ на предателство и неизлечима лудост – изблик, който вероятно остана неразбираем в този момент. Дотогава тя се самозаблуждаваше, че синът ѝ ще се възстанови напълно. Смяташе, че състоянието му се дължи на наркотиците и веднъж щом вредните остатъци бяха изчистени от неговия организъм и кръвна система, бе въпрос на време да изключи телевизора и да се върне в колежа. Но не и сега. Един поглед към татуировката и всичките ѝ празни надежди и очаквания се разбиха в краката ѝ като парчета стъкло. Дядо Коледа стоеше от другата страна. Той принадлежеше на презвитерианите и римските католици - на поклонниците на Иисус и противници на евреите, на Хитлер и всички останали от този сорт. Чуждата вяра беше взела превес над ума му, а стане ли това веднъж, измъкване нямаше. Коледа беше само началото. След няколко месеца щеше да дойде Великден и всички онези щяха да измъкнат разпятия и да заговорят за убийство, а не след дълго тези варвари щяха да разбият и вратата. Тя погледна рисунката на ръката на сина си, но за нея това с лекота можеше да бъде и свастика.

Уили беше искрено объркан. Не бе имал никакво намерение да навреди, а в това блажено състояние на разкаяние и преосмисляне последното нещо,

което искаше, беше да нарани майка си. Думите и обясненията му не помогнаха. Тя му се разкрещя и го нарече нацист, а когато той се опита да ѝ обясни, че Дядо Коледа е въплъщение на Буда, нещо свято, чието послание към света е смиреност, любов и съпричастност, тя заплаши да го върне в болницата още същия следобед. В този момент той си спомни думите на един свой приятел – също пациент в “Свети Люк” – Бих предпочел да имам бутилка пред себе си, вместо лоботомия. - и изведнъж разбра какво го очаква, ако майка му изпълни закана си. Така че вместо да налива от пусто в празно, той облече палтото си и излезе от апартамента, отправяйки се един бог знае къде.

Така започна един етап, който продължи през следващите няколко години. Уили ту живееше няколко месеца с майка си, ту напускаше пак за толкова, а после отново се връщаше. Първото заминаване вероятно бе и най-драматично, но само защото тогава Уили имаше доста какво да учи за живота на скитника. Първия път отсъства за кратко и въпреки че г-н Боунс нямаше представа какво означава кратко за Уили, му беше станало ясно, че през седмиците или месеците, в които господаря му го нямаше, той бе намерил истинското си призвание.

- Не ми казвай, че две и две прави четири - каза на майка си, когато се върна в Бруклин. - Откъде знаем, че две наистина е две? Това е същинският въпрос.

На следващия ден седна и започна да пише отново. От болницата насам за пръв път посягаше към химикалката и думите извираха от него така, както бликва вода от спукана тръба. Уили Г. Кристмас доказа, че е по-добър и вдъхновен поет, отколкото някога е бил Уили Гуревич, а каквото му е липсвало като оригиналност тогава, сега го компенсираше с настървен ентузиазъм. “Трийсет и три правила според, които да живеем” беше добър пример за това. Началните стихове започваха така:

*“Отдай цял себе си в обятията на света
и въздухът ще те понесе. Задръж се*

*и светът ще те оттласне откъм гърба.
Сгромолясай магистралата от кости.
Последвай музиката от стъпките си, а когато светлините угаснат,
не подсвирквай – пей.
Ако държиш очите си отворени, винаги ще бъдеш изгубен.
Подари ризата си, раздай златото си.
Дай обувките си на първия срещнат, когото видиш.
Много ще се създаде от нищо.
Ако затанцуваш опияняващия валс...*”

Литературните търсения бяха едно, но съвсем друго бе това как се разпознаваш като част от света. Поемите на Уили може и да се бяха променили, но това не отговаряше на въпроса как се беше променил самият той. Наистина ли бе станал нов човек или този скок в святостта не беше нищо повече от краткотраен импулс? Дали напразно прахосваше пари и време за една несъстоятелна позиция, или имаше още нещо, което да се добави към прераждането му, освен татуировката на десния му бицепс и абсурдния псевдоним, който обичаше да използва толкова често? Честният отговор беше “да” и “не” - може би по малко и от двете. Уили беше слаб, понякога войнствено настроен и склонен да забравя неща. Менталните проблеми го тормозеха и когато умът му тръгнеше надолу по наклона, всичко друго беше изгубено. Как би могъл човек от неговия род да предлага на една знатна личност мантията на непорочността? Не само, че беше зараждащ се пияница и лъжец до мозъка на костите си, със склонност към параноя, но за негово собствено добро беше и прекалено забавен. Веднъж щом Уили започне с шегите, Дядо Коледа ставаше на пух и прах, а с него и всички сърчица и цветенца.

Все пак би било грешно да се твърди, че не е опитал, а на тези опити се крепеше и по-голямата част от историята. Въпреки че не винаги живееше съгласно своите очаквания, поне имаше модел на поведение, който да следва. В редките моменти, в които успяваше да събере мислите си и да обуздае

пиянските си изцепки, Уили доказваше, че всеки акт на щедрост и смелост му е присъщ. През 1972 година например, с немалък риск за себе си, спаси от удавяне четиригодишно момиченце. През 1976 година се притече на помощ на един около осемдесетгодишен мъж, докато го ограбваха на пресечка “Запад 34” в Ню Йорк, а за награда получи прободна рана в рамото и куршум в крака си. Неведнъж даваше последните си пари на приятел в нужда, съчувстваше на нещастно влюбените и страдащите, а през годините разубеди две жени и един мъж от извършване на опит за самоубийство. В душата на Уили се криеха стойностни качества и когато те се показваха на повърхността, забравяш за всичките му недостатъци, които също притежаваше. Да, той беше трън в задника, но когато всичко с главата му бе наред, ставаше един на милион и всеки, който беше се сблъсквал с него, го знаеше.

Всеки път, когато разказваше на г-н Боунс за тези ранни дни, той се опитваше да набляга на добрите спомени, като игнорира лошите. Кой би го винил за този сантиментален поглед към миналото? Всички го правим – и кучета, и хора, а и през 1970 година Уили се намираше не къде да е, а в разцвета на своята младост. Здравето му беше по-непоклатимо, отколкото щеше да бъде някога отново, зъбите му бяха непокътнати, а за капак имаше и пари в банката. Заделена му бе малка сума от живото-застрахователната полица на баща му и когато на двайсет и първия си рожден ден получи достъп до нея, беше добре обезпечен за десетилетие напред. Но наред с благоденствието от парите и младостта, значение още имаха: духът на времето, времената сами по себе си, както и настроенията, които се ширеха наоколо, когато Уили започна своята “кариера” на скитник. Страната гъмжеше от пропаднали и избягали деца, от дългокоси нео-визионери, безделни анархисти и отритнати аутсайдери. С цялата странност на своето поведение и идеали, той не се вписваше сред тях. Беше просто още една откачалка в пейзажа и независимо накъде го отвяваше вятърът – в Питсбърг или Платсбърг, Покатело или Бока Ратон – успяваше да намери съмишленици. Или поне така казваше, а г-н Боунс нямаше причини да се съмнява.

Не, че и иначе щеше да има някакво значение. Едно куче с дълъг житейски път знаеше, че невинаги добрите истории са истински и независимо дали избираше да повярва на казаното от Уили, или не, по-важно беше, че господарят му е направил каквото е направил, а времето минаваше. В крайна сметка само това имаше значение, нали? Годините, които се изнизваха и го превърнаха от млад в не толкова млад мъж и времето, което не спираше да тече. По времето, когато г-н Боунс излезе от утробата на майка си, златните дни на Уили бяха само далечен спомен – купчина тор, изсипана на празен парцел. Избягалите се бяха върнали по домовете си, при мама и татко; поклонниците на марихуаната бяха сменили мънистата с вратовръзки; войната беше свършила. Той обаче си беше същият – умел стихоплетец и самоназначил се носител на посланието на Дядо Коледа, предрешен в мръсни скиталчески дрехи. Изминалото време обаче не беше благосклонно към поета и той вече не се справяше толкова добре. Смърдеше, лигавеше се и наскърбяваше хората, а заради раните от куршума и ножа, както и поради влошаване на цялостното му физическо състояние, беше загубил както бързината, така и невероятната си ловкост, с чиято помощ се измъкваше от бедите. Биеха го и го ограбваха, ритаха го, докато спи, изгаряха книгите му и се възползваха от болешките и травмите му. След една подобна случка се озова в болницата със замъглено виждане и травма в рамото, и именно тогава реши, че не може да продължава така, без да има някаква защита. Първо си помисли за някакво оръжие, но изпитваше органическа нетърпимост към тях, затова най-накрая се спря на следващото най-подходящо нещо, познато на човека – бодигард на четири лапи.

Г-жа Гуревич не беше особено въодушевена, но Уили държеше на своето. Така невръстният г-н Боунс беше отделен от майка си и другите кученца от котилото в приюта за животни “Северен бряг” и бе заведен на улица Гленуд в Бруклин. За да сме съвсем откровени, той не помнеше много от своите първи дни там. Английският език все още беше непозната територия, а с накъсаната реч на г-жа Гуревич заедно със склонността на Уили да си преправя гласа (веднъж като Габи Хейс, друг път като Луис Армстронг;

сутрин - Гручо Маркс, вечер – Морис Чевалиер), му отне няколко месеца, за да го схване. Междувременно се появиха агониите на израстването: борбата с пикочния мехур и контрола над червата, вестниците по кухненския под и шляпването през муцуната от г-жа Гуревич всеки път, щом се изпусне. Тя беше досадна мърморана и ако не бяха нежните ръце и топлата обич на Уили, животът в този апартамент нямаше да е много забавен. По това време зимата вече бе настъпила и заради леда и солта по улиците, той прекарваше деветдесет и осем процента от времето си на топло - или лежеше на краката на Уили, докато поетът сътворяваше последните си шедеври, или изследваше ъглите и процепите в новия си дом. Апартаментът се състоеше от четири стаи и половина и докато пролетта настъпи, г-н Боунс беше опознал всяка мебел, всяко петно по килимите и всяка пукнатина по подовата настилка. Можеше да познае миризмата от чехлите на г-жа Гуревич, както и тази от бельото на Уили. Различаваше звука на звънеца от този при дрънченето на ключове, както и от тракането на хапчета в пластмасово шишенце, а не след дълго вече бе на “ти” с всяка хлебарка, която живееше в бюфета под мивката. Това беше тъпа, отегчаваща рутина, но откъде можеше г-н Боунс да знае това? Той беше просто едно ограничено куче – хапльо с меки лапи, който си гони опашката и си дъвче изпражненията и ако това е единственият живот, който бе имал, откъде накъде можеше да съди дали е добър или лош според критериите за пълноценност?

Дали този малък пес го очакваха изненади? Когато времето най-накрая се затопли, а цветята цъфнаха, той разбра, че Уили не беше само драскач-домошар и професионален мастурбиращ артист. Господарят му беше човек с кучешко сърце. Той обичаше да се движи – войник на съдбата; единствен по рода си двукрак, който си играеше с правилата щом тръгне на път. Една сутрин, в средата на април, двамата просто станаха и потеглиха към необятното, като не видяха и помен от Бруклин чак до Хелоуин. Какво повече можеше да иска едно куче? Що се отнася до него, г-н Боунс бе най-щастливото създание на земята.

Налице, разбира се, беше зимното униние, завръщането към наследствения дом, а заедно с това и неизбежните недостатъци на живота на закрито - дългите месеци със съскащи парни радиатори, адската врява на прахосмукачката и войнствените блендери, както и досадата от готовата храна. Въпреки това, веднъж щом г-н Боунс свикне с ритъма, нямаше поводи да се оплаква. Все пак навън бе студено, а щом като Уили беше с него вътре, колко лошо може да бъде, след като двамата бяха заедно? Дори г-жа Гуревич постепенно омекна. Веднъж щом непреодолимият проблем беше разрешен, кучето забеляза значителна промяна в отношението ѝ към него и въпреки че тя продължаваше да мрънка, заради космите в апартамента, той разбра, че вече не е толкова ядосана. Понякога дори му позволяваше да сядат до нея, на дивана в хола, като го галеше нежно по главата с едната си ръка, докато с другата разглеждаше списание, а и неколkokратно му се довери, разкривайки пред него тревогите си за своя своенравен и обичан син. Каква тъга ѝ беше донесъл той и колко жалко бе, че такова добро момче имаше такова объркано съзнание, но в крайна сметка половин син е по-добре от никакъв, нали, а и какъв друг избор имаше, освен да продължи да го обича и да се надява, че нещата ще се оправят? Вярно е, че никога нямаше да може да бъде погребан в Еврейско гробище – не и с тази смешна рисунка на ръката, а мисълта, че след смъртта си не ще бъде положен до родителите си, беше още една мъка, още едно изтезание, което измъчваше съзнанието ѝ, но все пак животът е за живите, нали? А и засега, слава Богу, и двамата бяха в добро здраве – достатъчно добро, за да не се оплакват от него и в крайна сметка трябваше да бъдат благодарни за това, тъй като без здраве, другото не струва и пет стотинки. По телевизията не даваха реклами за борба с липсата на здраве, независимо дали ще са цветни или черно-бели. Животът не беше за продан и веднъж щом смъртта почука на вратата ти, никой и нищо не може да спре тази врата да се отвори.

Както г-н Боунс установи, различията между г-жа Гуревич и нейния син далеч не бяха толкова големи, колкото си представяше. Да, наистина спореха често и да, миризмите им бяха коренно различни – единият

миришеше на пот и мърсотия, а другият на меланж от люляков сапун, крем за лице и ментова паста за зъби, но когато ставаше въпрос за говорене, шейсет и осем годишната мама можеше да общува с всеки, а щом започне ли някой от своите безконечни монолози, ставаше ясно защо синът ѝ се бе превърнал в такова кречетало. Предметите, които двамата засягаха бяха различни, но стилът им беше идентичен: динамичен, с постоянни свободни асоциации, многобройни отклонения и вмъкнати забележки, както и пълен набор от жестове, наситени с намигане, кискане и шумни въздишки. От Уили г-н Боунс научи за хумора, иронията и богатството на метафората. От майка му научи важни уроци за това какво означава да бъдеш жив. Тя го запозна с неща като неспокойството и притеснението, с това какво е светът да се крепи на раменете ти и най-вече с предимствата на облекчаващия плач.

Докато се влачеше след господаря си през тази тъжна неделя в Балтимор, г-н Боунс намираще за странен факта, че се е присетил за тези неща. Чудеше се защо си припомня точно г-жа Гуревич? Защо се сещаше за скучните зими, прекарани в Бруклин, когато имаше много по-живи и интересни спомени, към които да се върне? Албакърки например и блаженото им временно отсядане в онази изоставена фабрика за легла преди две години. Или Грета – чувствената хрътка, с която палуваха десет ноци под ред и бягаха сред една нива в покрайнините на град Айова. Или онзи вълнуващ следобед в Бъркли преди четири години, когато Уили беше продал осемдесет и четири екземпляра от своя поема на улица Телеграф по долар парчето. За г-н Боунс щеше да е страхотно, ако можеше да съживи някой от тези моменти – от времето преди да започне кашлицата на господаря му – от миналата година дори, от преди десет или дванайсет месеца, може би дори от онзи период, в който Уили се размотаваше с онази дунда и за известно време живееше в барака -Уанда, Уенди, както и да ѝ беше там името, която живееше в багажника на своето комби в Денвър и обичаше да се храни с твърдо сварени яйца. Тя беше голям образ – като чувал пълен с лой и пиячка; винаги се смееше твърде много, постоянно го гъделичкаше по най-меката част на корема и всеки път, когато розовото му пишле се показваше от обвивката си

(не, че г-н Боунс възразяваше), се дереше с още по-силен смях, толкова силен, че лицето ѝ се обагреше в петнайсет нюанса на лилавото, като този епизод се повтаряше толкова често за краткото време, което прекараха там, че сега само трябваше да чуе думата Денвър, за да закънти в ушите му смеха на Уанда. За него с това се асоциираше Денвър, както Чикаго се асоциираше с автобуса, минаващ през локвите на улица Мичигън. Така беше и с Тампа, която свързваше с блещукация от следобедното слънце асфалт. Тускон пък за него беше горещият вятър, идващ от пустинята с аромат на хвойнови листа и пелин – внезапно и неземно изобилие, носещо се във въздуха.

Един по един, той се опита да се пренесе в тези спомени, да остане още няколко мига сред тях, докато препускаха през съзнанието му един след друг, но не успя. Мисълта му продължаваше да се връща към апартамента в Бруклин, към ограниченията през зимното време, към мама, която потропваше, докато обикаляше стаята с пухкавите си бели пантофи. Той разбра, че няма какво да направи, освен да остане в този спомен и когато се впусна в него, мислейки за онези безкрайни дни и нощи, разбра, че спомените го връщат към улица Гленууд, защото г-жа Гуревич е мъртва. Беше си отишла от този свят, както щеше да се случи и със сина ѝ, а само като си припомняше този факт, г-н Боунс се подготвяше за следващата смърт – кончината на кончините, която бе орисана да преобърне света с главата надолу, може би дори да го разруши.

Зимата винаги е била сезонът на поетичното вдъхновение. Уили работеше по цели нощи, когато си беше у дома, като в повечето случаи започваше да твори след като майка му си легне. Динамичният начин на живот обаче не позволяваше изпипването на композицията. Ритъмът бе твърде забързан, духът – странстващ, а нещата, които разсейваха вниманието, бяха прекалено много, за да може да има нещо повече от набързо написана бележка или фраза, надраскана върху някоя кърпичка. Както и да е, през месеците прекарани в Бруклин Уили отделяше по около три или четири часа на кухненската маса всяка нощ, за да записва в специални тетрадки своите стихове. Поне така беше в случаите, в които не бе забягнал някъде на гуляй,

не беше в лошо настроение или не се чувстваше вдъхновен, за да твори. Понякога си мрънкаше под носа, изричайки думите, които нанасяше в тетрадките, а нерядко се стигаше и до силен смях, ръмжене и удряне по масата с юмрук. Първоначално г-н Боунс смяташе, че тези звуци са насочени към него, но след като разбра, че подобен род излияния са част от творческия процес, се задоволяваше с това да се свие под масата, задремвайки върху краката на господаря си, докато чака среднощната му работа да приключи и да го изведе навън, за да се облекчи.

В крайна сметка не всичко беше депресиращо и апатично, нали? Дори в Бруклин имаше добри моменти - отклонения от тежкия литературен труд. Върнете се с трийсет и осем години назад по кучешкия календар например и ще попаднете на “Симфонията от миризми” – този уникален и бляскав период от анализите на Уили, при който в продължение на цяла една зима, не изрече нито дума. Да, според г-н Боунс ето това бяха добри времена, най-прекрасните и шури моменти и да си ги припомни в този момент създаваше у него усещане за топъл порив на носталгия, който минаваше през вените му. Ако беше способен да се усмихне, щеше да го направи, припомняйки си този период. Ако можеше да пророни сълза, щеше да го направи. Всъщност, ако беше способен на всичките тези неща, щеше да се смее и да плаче едновременно – празнувайки и скърбейки за своя обичан господат, който скоро вече нямаше да го има.

“Симфонията от миризми” се отнасяше към ранните дни на съвместния им живот. Вече два пъти бяха напускали Бруклин и два пъти се бяха връщали, като през това време Уили беше развил у себе си най-ревностна и пламенна привързаност към своя четириног другар. Не само, че вече се чувстваше защитен, не само че се радваше, че има с кого да си говори и не само, че му беше приятно да има до себе си топло тяло, в което да се сгуши в студените нощи, но след като беше живял толкова месеци в такава голяма близост с куче, Уили го смяташе напълно и категорично за истински верен приятел. Той не просто знаеше, че г-н Боунс има душа. Знаеше и че тази душа е много по-добра от останалите и колкото повече се вглеждаше в нея, толкова повече

финес и благородство откриваше. Не беше ли г-н Боунс ангел, затворен в кучешко тяло? Така смяташе Уили. След осемнайсет месеца на най-интимно и трезво наблюдение, той беше убеден в това. Как иначе можеше да интерпретира небесните послания, които отекваха денонощно в съзнанието му? Трябваше само да ги постави пред огледало, за да го постигне. Не беше ли достатъчно очевидно? Просто разместете буквите в думата куче и какво се получава? Истината, ето какво. Най-нисшето същество съдържа в името си най-висшето⁵, на всемогъщия създател на всичко. Затова ли му беше изпратено кучето? Беше ли г-н Боунс второто послание, изпратено му от силата, която му бе довела и Дядо Коледа в онази декемврийска вечер през 1969 година? Вероятно. А вероятно не. За всеки друг дилемата би била открита. За Уили и именно защото беше Уили – всичко бе ясно.

Все пак, въпреки всичко, г-н Боунс беше куче. От върха на опашката до върха на муцуната си той бе чист представител на семейство кучета и каквото и божествено присъствие да се таеше под кожата му, в крайна сметка той беше най-вече това, което изглеждаше – Г-н Бау-Бау, г-н Ууф-Ууф. Както му го беше казал стегнато един шегобиец в чикагски бар преди четири или пет години:

- Искаш ли да знаеш каква е цялата философия на едно куче, приятел? Ще ти кажа. Състои се в едно кратко изречение: Ако не можеш да го изядеш или изчукаш, напикай го.

Уили нямаше проблем с това. Кой знае какви теологични мистерии се криеха в случаи като този? Ако Бог бе изпратил на земята сина си в облика на човек, защо един ангел да не може да слезе на земята, приемайки формата на куче? Г-н Боунс беше куче, а истината е, че това доставяше удоволствие на Уили – изпитваше безкрайно удовлетворение да наблюдава кучешките навици на своя другар. Досега той не беше имал животно, което да му бъде компания. Като момче родителите му вечно отказваха да му позволят да има домашен любимец. Котки, костенурки, папагали, хамстери, златна рибка – изобщо не

⁵ Игра на думи в английския език. Думата за куче е dog, а обърната на обратно става god – английската дума за Бог. – Б.пр.

искаха и да чуват за тях. Или апартаментът беше малък, или животните смърдели, или били много скъпи, или Уили не бил достатъчно отговорен. В резултат на това, преди в живота му да се появи г-н Боунс, никога не бе имал възможността да наблюдава отблизо поведението на едно куче, а и не бе обръщал особено внимание на това. Преди, за него кучетата не бяха нищо повече от мъгляво присъствие, непознати създания, които се намираха в дъното на съзнанието му. Избягваше тези, които го лаеха и галеше онези, които го облизваха. Дотам се простираше опитът му. Два месеца след трийсет и осмия си рожден ден обаче всичко това внезапно се промени.

Имаше толкова много неща за обяснение, асимилиране и дешифриране – неща, които Уили трябваше да си обясни, че дори не знаеше откъде да започне: махащата опашка и свитата между краката опашка; наострените уши и отпуснатите надолу уши; търкалянето по гръб и гоненето на опашката в кръг; душенето на ануса, ръмженето, подскачането, преобръщането във въздуха, позата при дебнене, оголването на зъбите, настръхналата козина и стотици други подробности, всяка от които изразяваше мисъл, чувство, намерение или нужда. Според Уили това беше все едно да учиш нов език, сякаш си попаднал сред изгубено примитивно племе и трябва да схванеш непроницаемите му нрави и обичаи. Веднъж превъзмогнал първоначалните бариери, той беше заинтригуван най-вече от главоблъсканицата, свързана с парадокса “Зрение-обоняние” или с други думи “Йерархията на сетивата”. Уили беше човек и като такъв той разчиташе главно на зрението си, за да си създаде представа за заобикалящия го свят. Г-н Боунс беше куче и следователно - почти сляп. Очите му помагаха единствено да различава фигури, за да може да очертава в съзнанието си форми, да разбира какво представляват надвисналите пред него обекти – риск, който да избегне или приятел, когото да целуне. За да получи истинско знание и реална представа за действителността във всичките ѝ разновидности, той разчиташе предимно на носа си. Каквото и да знаеше за света, каквото и да бе открил по пътя на прозрението, страстта или идеите, г-н Боунс го дължеше на своето обоняние. Първоначално, Уили не можеше да повярва на очите си. Кучешката

ненаситност на миризми изглеждаше безгранична и веднъж щом открие миризма, която му е интересна, то щеше да я следва с такава решителност, с такъв лаком ентузиазъм, че всичко друго на този свят преставаше да съществува. Ноздрите му бяха превърнати във всмукателни тръби, поглъщащи аромати така, както прахосмукачката поглъща натрошени стъкълца, а имаше случаи – много случаи всъщност, в които Уили се чудеше как тротоарът не се разпада от силата и яростта, с която г-н Боунс работеше с муцуната си. В такива моменти кучето, което обикновено беше най-вярното животно от всички други, ставаше инатливо, разсеяно, сякаш изцяло забравило господаря си, и ако Уили случайно дръпнеше поводата му преди г-н Боунс да стане готов да продължи и преди да е погълнал целия мирис на лайното или пикнята, върху които маркираше, той забиваше лапи в отпор срещу този янки и ставаше толкова непохватим, закотвяйки се на определеното място, че Уили често се чудеше дали няма някакви торбички с лепило, скрити под лапите му, които по команда да изпускат лепкава смес.

Как да не бъдеш очарован от всичко това? Едно куче, грубо казано, имаше около двеста и двайсет милиона рецептора за миризма, докато един човек имаше само пет милиона, а при такава огромна разлика беше логично, че светът, възприеман от кучето, бе доста по-различен от света, възприеман от човека. Логиката никога не е била силна страната на Уили, но в конкретния случай освен любопитството го водеше и любовта, затова той проучваше въпроса с по-голяма настойтелност от обикновено. Какво ли изпитваше г-н Боунс, докато души нещо? И също така, защо изобщо душеше това, което душеше? Близкото наблюдение беше довело Уили до извода, че има три основни неща, в които се категоризират интересите на г-н Боунс: храна, секс и информация за другите кучета. Човек отваря сутрешния вестник, за да разбере какви ги вършат другите хора; едно куче прави същото нещо с носа си, душейки дървета, улични лампи и огнища, за да събере информация за действията на другите представители на местната кучешка популация. Рекс - острозъбият ротвайлер например бе оставил своята следа по храстите; Моли, сладкият кокер-шпаньол, беше разгонена; песът Роджър пък очевидно беше

ял нещо, което не му се бе отразило добре. Уили безспорно беше наясно с това. Нещата се усложняваха, щом стане дума за проумяване на чувствата на кучето. Дали то просто се грижеше за себе си, вдигайки крак над препикано вече място, като по този начин асимилира информация от другите кучета, или това беше нещо повече от проста военна тактика в този своеобразен фестивал на миризмите? Дали имаше и доза удоволствие? Дали едно куче, заровило глава сред боклуците, изпитваше нещо подобно на главозамайването, което изпитваше човек при помирисване на деветдесет доларов френски парфюм, лъхащ от врата на някоя дама? Беше невъзможно да се определи със сигурност, но Уили смяташе, че знае. Защо иначе изпитваше такава трудност да дръпне г-н Боунс от някое място, наситено с определени миризми? Защото му харесваше, ето защо. В такъв момент той изпадаше в опиянение, в рай за сетивата на обонянието, от който не можеше да се откъсне. И след като, както вече се установи, Уили бе убеден, че г-н Боунс има душа, не беше ли това причина да смята, че куче с такива духовни увлечения се стреми и към по-извисени неща – такива, които не се отнасят задължително към нужди и повици на тялото, а духовни, артистични нужди, храна за душата - не за плътта? И ако, както отбелязват всички философи по темата, изкуството е човешка дейност, която разчита на сетивата, за да достигне до душата, не можеше ли да се предположи, че и кучетата – поне тези от калибъра на г-н Боунс, също са способни да изпитат естетически импулс? С други думи, не са ли и те способни да оценят изкуството? Доколкото знаеше Уили, никой не бе мислил за това преди. Това правеше ли го първия човек в записаната история, който вярва, че подобно нещо е възможно? Няма значение. Това е идея, чието време бе настъпило. Ако кучетата бяха безразлични към маслените картини и струнните квартети, кой можеше да каже, че не са способни да откликнат на изкуство, базирано на сетивността на обонянието? Някакво обонятелно изкуство? Защо да няма изкуство, което да разглежда и интерпретира света, по начина, по който го правеха кучетата?

Така започна лудата зима на 1988 година. Г-н Боунс никога не беше виждал Уили толкова развълнуван, толкова спокоен и толкова изпълнен с

жизнена енергия. В продължение на три месеца и половина той работеше по този проект и забрави за всички друго – рядко пиеше и пушеше; спеше само когато умората съвсем надделееше – забрави за всичко освен за писане, четене и бъркане в носа. Чертаеше планове, съставяше списъци, експериментираше с миризми, проследяваше диаграми, създаваше сглобки от дърво, платна от картон и пластмаса. Имаше толкова много изчисления за правене, толкова много тестове за провеждане, както и много обезсърчаващи въпроси, които стояха без отговор. Каква беше идеалната последователност на миризмите? Колко би трябвало да продължи една симфония и какви миризми трябваше да съдържа? Как трябва да изглежда помещението за една такава симфония от миризми? Дали на кучешкия натюрел би паснала конструкция тип лабиринт или по-скоро една своеобразна прогресия от кутии, поставени една в друга? Дали целият последвал процес да се остави изцяло на кучето, или би било по-добре то да бъде напътствано от господаря си през различните етапи на представянето? Трябва ли всяка отделна симфония да се върти около един предмет – храна например или миризми на женско куче, или е по-добре да се смесят различни елементи? Един по един, Уили обсъждаше тези проблеми с г-н Боунс, допитваше се до мнението му, приемаше съветите му и го молеше за снизхождение към ролята на опитна мишка в различните опити и грешки, които последваха. Кучето рядко се бе чувствало удостоено с такава почит – да бъде толкова навътре в трепета на човешките дела. Не само, че Уили се нуждаеше от него, но тази нужда беше породена от самия г-н Боунс. От скромния си произход на пес без определена порода и стойност, той се беше превърнал в куче на кучетата, в представител на цялата кучешка раса. Разбира се, той бе щастлив да изиграе ролята си, да изпълнява всичко, за което Уили го молеше. Какво значение има това, че не всичко му бе напълно ясно? В крайна сметка той беше куче, нали така? Защо трябваше да има против да души парцали, напоени с урина, да минава през тесни процепи, или да пълзи през тунел, чийто стени бяха омазани с остатъци от спагети и кюфтета? От това може и да нямаше полза, но пък беше забавно.

Именно за това се беше подсетил; за забавлението от всичко това, за нарастващото вълнение на Уили. Забрави за мама и нейните саркастични коментари. Оставете настрана факта, че лабораторията им се намираше в мазето на сградата, точно до пещта и канализационните тръби, а те работеха на един мръсен и студен под. Те си партнираха в името на научния прогрес, като заедно преодоляваха трудностите. Ако имаше нещо за съжаление понякога, това бе вглъбеността на Уили по отношение на пълното му отдаване на това, с което се занимаваха. Той беше толкова погълнат и съсредоточен във всеки детайл от проекта, че му ставаше все по-трудно да гледа на нещата в перспектива. Един ден говореше за изобретението си като за велико откритие, за пробив сравним със светещата крушка, самолета и компютърния чип. Според него това щяло да им донесе купища пари, които неколккратно да ги направят милионери и така нямало да се налага повече да се тревожат за каквото и да било. В други дни обаче, внезапно изпълнен със съмнения и несигурност, изтъкваше пред г-н Боунс аргументи, толкова подробно анализирани, толкова детайлни в своята точност, че кучето започна да се притеснява за здравето на собственика си. Една вечер Уили се запита дали не прибързва прекалено много с вмъкването на миризми на женски кучета в състава на симфониите. Дали те нямаше да предизвикат похот у кучетата, които ги подушат и няма ли по този начин да се подкопаят естетичните им пориви, превръщайки всичко това в нещо порнографско, в някакъв вид кучешки цинизъм? Незабавно, следвайки това заключение, Уили отново започва да пренарежда думи, а това се случваше всеки път, когато работеше на пълни обороти.

- Чисто порно с царица. - мнъкваше си под носа, докато крачеше напред-назад по мръсния под.

- Чистата царица ще излекува порното. - Веднъж щом г-н Боунс разплете възела на това разместване на звуци, той разбра, че според Уили сантименталността е за предпочитане пред секса, поне що се отнася до симфониите, а за да се придържа към усилието за доставяне на естетическо удоволствие на кучетата, трябваше да постави ударение върху духовните

копнежи, за сметка на плътските. Така, след две пълни седмици на заравяне на носа в хавлии и гъби, напоени с миризми от разгонени женски, на г-н Боунс беше предложен съвсем нов вид предмети: самият Уили, в целия си блясък. Мръсни чорапи, бельо, обувки, носни кърпички, панталони, шалове, шапки – всяко нещо, което излъчваше миризмата на неговия господар. Г-н Боунс се наслаждаваше на тези неща, така като се наслаждаваше и на другите. Това се дължеше на факта, че г-н Боунс, като всяко едно куче, изпитваше удоволствие да души всичко, което му дават. Това беше част от кучешката природа; за това беше създаден; както Уили правилно бе заключил, това бе неговото призвание в живота. За пръв път г-н Боунс се радваше, че не е надарен със силата на човешкия говор. Иначе щеше да бъде принуден да каже истината на Уили, а това щеше да му причини много болка.

- За едно куче - щеше да каже той. - За едно куче, скъпи господарю, целият свят е една своеобразна симфония от миризми. Всеки час, всяка минута, всяка секунда от живота му е физическо и духовно преживяване в едно. Няма никаква разлика между вътрешното и външното, нищо не разделя високото от ниското. - И така нататък, и така нататък...

Тъкмо бе започнал да развива тази въображаема реч в главата си, когато беше прекъснат от гласа на Уили.

- Проклятие - чу го да казва. - Проклятие, проклятие и пак проклятие. - Г-н Боунс надигна глава, за да разбере какъв е проблемът. Беше започнал да вали лек дъжд, толкова ситен, че кучето още не го бе усетило да пада по пухкавото му палто. Малки капчици обаче блещукаха по брадата на Уили, а черният му тишърт вече бе поел достатъчно влага, за да мине за модел на пунктирана полка. Това не вещаеше нищо добро. Последното нещо, което Уили искаше, бе да подгизне, но ако небето изпълни закана си, точно това щеше да последва. Г-н Боунс четеше по облаците. Освен ако нямаше рязка смяна на посоката на вятъра, за по-малко от час лекото ромолене щеше да премине в истински, неподправен порой. “Проклятие”, помисли си той. Колко още им оставаше, за да намерят улица Калвърт. Бяха се лутали наоколо през последните двайсет или трийсет минути, но къщата на Беа Суонсън никаква я

нямаше. Ако не съумеят да стигнат в скоро време, нямаше да успеят изобщо, защото на Уили не бяха останали сили да продължи.

Като се има предвид затрудненото положение, в което се намираха, г-н Боунс ни най-малко не очакваше, че господарят му ще да започне да се смее. Но ето на, клокочещо от дълбините на стомаха му, а после врязващо се в неделната тишина - добре познатото старо хъкане. Първоначално, г-н Боунс предположи, че Уили се опитва да си прочисти гърлото, но след като първото хъкане бе последвано от второ, а после и от трето, след това и от още едно, вече нямаше съмнение в това, което чуваха ушите му.

- Я виж тука, стари друже! - продума Уили, приемайки най-добрия си каубойски образ. Това беше глас, запазен за специални случаи, акцент, който използваше, само когато попадне в някоя велика и замъгляваща ситуация на житейска ирония. Въпреки че моментът не бе особено подходяща за това, г-н Боунс се опита да се наслади на тази рязка промяна в емоционалния климат.

Уили стоеше неподвижен на тротоара. Целият квартал наоколо вонеше на беднотия и несъбран боклук и все пак те стояха пред най-прекрасната малка къщичка, която г-н Боунс беше виждал някога – постройка, приличаща на играчка, направена от тухли и украсена със зелена ограда от дървени летви, с три зелени стъпала и врата, боядисана в ярко бяло. На стената беше закачена паметна плоча и Уили се приведе напред, за да прочете какво пишеше на нея, като с всяка изминала секунда, наподобяваше по звучене на местен жител от някое ранчо в Тексас.

- Две-нула-три, улица *Норт Амити* - цитираше той. - Жилище на Едгар Алън По в периода осемстотин трийсет и втора до осемстотин трийсет и пета. Отворена за посещения от април до декември, от сряда до събота, от дванайсет до три и четиресет и пет следобед.

На г-н Боунс това му звучеше като нещо доста глупаво, но кой беше той да мърмори срещу ентузиазма на своя господар? Уили не беше звучал толкова вдъхновено през последните две седмици и въпреки че рецитирането му бе последвано от свиреп пристъп на кашлица (пълна с хрочки и задъхване,

издаваше грохот, докато се опитваше да издържи, докато пристъпът премине), той бързо се възстанови, след като спазъмът беше отминал.

- Ударихме джакпота, малък леопарде. - изрече Уили, докато плюеше последните остатъци слуз и белодробна тъкан.

- Несъмнено това не е къщата на г-жа Беа, но Бога ми, няма друго място, където да искам да съм по-силно. Тоя приятел, По, е мой дядо, великият предшественик и татко на всички нас, американски драскачи. Без него нямаше да ме има нито мен, нито тях, нито никой. Озовали сме се в Поландия, а ако го изречеш достатъчно бързо, се получава името⁶ на държавата, в която е била родена мъртвата ми майчица. Някой ангел ни доведе на това място и смятам да поседя тук за известно време, за да изкажа почитта си. Тъй като така и така не мога да мръдна повече, бих се радвал ако се присъединиш към мен, г-н Боунс. Точно така, настани се до мен, докато отмарям. Не обръщай внимание на дъжда. Само няколко капки са това, няма да ни навредят.

Уили издаде продължително и тежко пръхтене, след което с облекчение седна на земята. Тази гледка беше тежка за г-н Боунс – толкова много усилие, за да изминеш само няколко инча – кучешкото сърце се натъжаваше и изпълваше с жалост от тежкото положение, в което се намираще господарят му. Няма начин да разбере откъде го знаеше, но докато гледаше как Уили се отпуска на тротоара, опирайки гърба си до стената, разбра, че той никога повече няма да се изправи на крака. Това беше краят на съвместния им живот. Бяха настъпили последните моменти от него и вече нямаше какво да направи, освен да седне там, докато светлината в очите на Уили угасне.

И все пак, пътешествието не се бе развило толкова зле. Бяха дошли тук в търсене на едно нещо, а бяха намерили друго и в крайна сметка г-н Боунс предпочиташе това, което бяха открили, пред онова, което не успяха. Не бяха в Балтимор, бяха в Полша. Благодарение на някакво чудо, на късмет, на съдбата, или на божествената справедливост, Уили бе успял да се върне

⁶ Игра на думи в англ. език. Poland и Poe land. – Б.пр.

обратно у дома. Беше се завърнал в земите на своите предшественици и вече можеше да си отиде с мир.

Г-н Боунс повдигна задната си лапа, за да се почеше зад ухото. В далечината съзря един мъж и едно малко момиченце, които бавно се разхождаха в обратната посока, но не мислеше за тях. Дъждът вече падаше по-силно, а лек бриз започна да разнася опаковки от бонбони и хартиени торбички по улицата. Подуши във въздуха веднъж, втори път, а сетне се прозя без конкретна причина. Малко след това се сви на кълбо на земята до Уили, въздъхна дълбоко и зачака да разбере какво ще се случи сетне.

2

Не последва нищо. Дълго време целият квартал сякаш беше спрял да диша. Нямахме минувачи, преминаващи коли, а от къщите не се появи нито един човек. Дъждът се изливаше на земята, точно както бе предвидил г-н Боунс, но сетне намаля, постепенно отново премина в ситен дъждец, а накрая тихо и лека – полака, спря. Уили не помръдна и мускул, докато траеше това небесно вълнение. Просто си лежеше, изпънат до стената на тухлената постройка, както и преди, със затворени очи и леко разтворена уста, и ако не беше това ръждиво скърцане, което периодично се появяваше откъм белите му дробове, г-н Боунс би могъл да сметне, че господарят му вече е преминал в другия свят.

Там отиваха хората след смъртта си. Веднъж щом душата напусне тялото, то се заравя в земята, а душата поема към другия свят. През последните няколко седмици Уили беше разсъждавал по тази тема като за кучето вече бе във от съмнение, че този друг свят представлява съвсем реално място. Наричаше се **Тимбукту** и от това, което г-н Боунс беше разбрал, то се намира по средата на някаква пустиня, далеч от Ню Йорк или Балтимор, далеч от Полша и от всеки друг град, през който бяха минавали по време на пътешествията си. В един момент Уили го описваше като “оазис на душите.” Друг път казваше:

- Където свършва картата на този свят, там започва картата на Тимбукту. - Очевидно, за да стигнеш до там, трябва да прекосиш едно необхватно царство от пясък и жега – царство на едно безмерно битие. На г-н Боунс това му изглеждаше като най-трудното и неприятно пътешествие, но Уили го увери, че не е така, че е необходимо не повече от едно премигване, за да се прекоси цялото това разстояние. Според него веднъж щом стигнеш там, веднъж щом си преминал границите на това прибежище, никога повече няма да се налага да се притесняваш за храна, спане или ходене по нужда. Там се сливаш с Вселената, превръщаш се в частица антиматерия – част от божественото съзнание. Г-н Боунс трудно можеше да си представи, какъв би бил животът на такова място, но Уили говореше за него с такъв копнеж, с такава нежност, която отекваше в гласа му, че кучето, в крайна сметка, забрави колебанията си. Тим-бук-ту. Самото звучене на тази дума вече го караше да се чувства щастлив. Това изразено съчетание на гласни и съгласни винаги успяваше да стигне до най-скришните кътчета на душата му и винаги когато тези три срички бяха изговаряни от устата на господаря му, през цялото му тяло минаваше вълна на блажено добруване – сякаш самата дума беше обещание и гаранция за по-добри бъднини.

Няма значение колко топло беше там. Няма значение, че вероятно нямаше нищо за ядене, пиене или душене. Щом Уили иска да отиде там, значи и той искаше. Когато дойде моментът да се раздели с този свят, изглеждаше нормално да му бъде позволено да обитава отвъдното със същия човек, когото е обичал приживе. Дивите зверове, без съмнение, също си имаха Тимбукту - с грамадни гори, в които да бродят без страх от двуногите ловци и трапери⁷, но пък лъвовете и тигрите се различаваха от кучетата и не изглеждаше логично опитомените и неопитомените животни да съжителстват в отвъдния живот. Силните щяха да изяждат слабите, като за нула време всички кучета там щяха да бъдат мъртви, изпратени към друго отвъдно, отвъд това отвъдно, а какъв бе смисълът от всичко това? Ако има някаква справедливост на тоя свят, ако кучешкият Бог има някакво влияние в това,

⁷ Ловец на дивеч заради кожата в Северна Америка. – Б.пр.

какво се случваше със създанията му, то тогава най-добрият приятел на човека трябваше да остане с господаря си, след като двамата гушнат букета. Нещо повече, в Тимбукту кучетата ще говорят на езика на хората и ще могат да разговарят с тях като равни. Поне така диктуваше логиката, но кой знае дали справедливостта и логиката имаха някакво по-голямо влияние в другия свят, отколкото в този? Уили някак си бе забравил да спомене тези неща и тъй като името на г-н Боунс не бе споменато нито веднъж, докато говореха за Тимбукту, кучето все още нямаше представа къде ще попадне след собствената си смърт. Ами ако Тимбукту се окаже някое от онези места с изискани килими и скъпи антики? Ами ако там не допускаха домашни любимци? Това изглеждаше невъзможно и все пак г-н Боунс беше живял достатъчно дълго, за да разбере, че всичко е възможно, че невъзможни неща се случват непрекъснато. Вероятно това беше едно от тях и в това *вероятно* се криеха хиляда страхове и агонии, немислим ужас, който го сковаваше всеки път, щом помисли за това.

Тогава, без никакви изгледи за подобрене, докато отново изпадаше в една от паниките си, небето започна да се изяснява. Не само, че дъждът спря, но и купестата облачност бавно започна да се разнася и докато допреди един час всичко беше сиво и мрачно, сега небето придоби нов цвят - пъстри нюанси на розови и жълти ивици, които се носеха от запад и непрекъснато приближаваха градската шир.

Г-н Боунс повдигна глава. Миг по-късно, сякаш двете действия бяха тайно свързани, лъч светлина си проправи път през облаците. Приземи се на тротоара, на инч - два от лявата лапа на кучето, а сетне, почти мигновено, втори лъч падна до дясната. Кръстосващи се светлини и сенки започнаха да се образуват на бордюра пред него, и беше хубаво да ги наблюдава – един неочакван подарък след толкова много мъка и страдание. Той се извърна към Уили и точно когато си извърташе главата, върху лицето на поета се изля един величествен букет от светлина, толкова ярка, че сякаш премина през клепачите на спящия човек и очите му неволно се отвориха – и ето го Уили,

почти покоен до преди малко, завърнал се към света на живите, започна да маха паяжините от себе си и да опитва да се събуди.

Изкашля се веднъж, после втори път, а накрая и трети, след което получи продължителен пристъп. Г-н Боунс стоеше безпомощно, докато от устата на господаря му летяха едри храчки. Някои паднаха на ризата му, други на тротоара, а онези – по-малките, се стичаха бавно по брадичката му. Оставаха така, клатейки се от брадата му като висулки, и с това движение, подсилено от повтарящи се раздрусвания и поклащания, изглеждаха така, сякаш подскачат в луд синкопатичен танц. Г-н Боунс беше смаян от яростта на атаката. Помисли си, че със сигурност това ще е краят, защото несъмнено това бе максимумът, който може да понесе един човек. Уили обаче все още имаше останали сили и щом си избърса лицето с ръкавите на якето и успя да си поеме въздух, изненада г-н Боунс с една широка, почти блажена усмивка. С доста усилия успя да се намести в по-удобна позиция – облегна гръб в стената на къщата и си опъна краката напред. След като господарят му отново беше на линия, г-н Боунс отпусна глава на дясното му бедро. Когато Уили се протегна и започна да го гали, вълна от успокоение премина през съкрушеното сърце на кучето. Това, разбира се, беше временно, само илюзия, но това не значи, че не беше добро успокоение.

- Чуй, гражданино пес - каза Уили. - Започва се. Всичко вече се разпада. Почти нищо не остана, а това, което остана са стари работи, не тези, които очаквах. Въпреки всичко, не мога да кажа, че съм уплашен. По-скоро малко съжалявам, че трябва да се случи толкова скоро, но не изпитвам страх. Събирай си багажа, амиго. Намираме се на пъта на Сплитсвил⁸ и няма връщане назад. Схващаш ли, г-н Боунс? Следваш ли ми мисълта?

Г-н Боунс я следваше, той беше до него.

- Искаше ми се да подбера няколко думи за теб, но не мога...

- ... И все пак, съжалявам, че не ме видя в най-добрата ми светлина. Съжалявам, че ме познаваш само като един изпаднал човек. Всичко беше

⁸ От англ. – Split – разделям и Ville – обитание. Тук означава кръстопът на раздялата. – Б.пр.

различно в онези дни, преди куражът ми постепенно да се сведе до тази...машина за неприятности. Никога не съм искал да бъда безделник. Не това си представях за себе си, не за такова бъдеще мечтаех. Да събирам бутилки от кофите за боклук не беше част от плана. Да мия стъкла не беше част от плана. Да падам на колене пред църквите и да си затварям очите, за да изглеждам като един ранен християнски мъченик, така че някой минувач да ме съжали и да ми подхвърли десет или двайсет и пет цента в ръката – не, сеньор Пучини, не, не, не това ми бе отредено да правя на тоя свят. Човек обаче не живее само с думи. Той се нуждае от хляб и то не от един, а от два. Един в джоба и един в устата. Хляб, за да си купиш хляб, ако разбираш какво имам в предвид, а ако нямаш единия от двата, със сигурност не можеш да имаш и друг след това...

- ... Съжалявам, че трябваше да страдаш. Жалко, че трябваше да ударим дъното. Много жалко, че изгубихме зимното си убежище и трябваше да се грижим за себе си по начини, по които не бяхме свикнали. Това си взе своя дан, нали? Лошата храна, липсата на подслон, постоянните несполуки. Това ме направи един болен човек, а теб е на път да направи сирак. Съжалявам, г-н Боунс. Дадох най-доброто от себе си, но понякога това не е достатъчно. Ако можех поне за няколко минути отново да се изправя на крака, може би щях да измисля нещо. Да те настаня някъде, да се погрижа за всичко, но дните ми са преброени. Усещам как времето изтича и всичко се разпада. Бъди търпеливо с мен, кученце. Само да ми отмине замайването и ще опитам пак. Ако мине номерът. Ако не мине, аз ще премина, нали така? Просто имам нужда от още малко време. Още няколко минути, за да си поема въздух. После ще видим. Или пък няма да видим. Ако не видим, няма да има нищо освен тъмнина. Мрак навсякъде, докдето стига погледът. Мрак чак до морето, до солените дълбини на нищото, където няма битие, няма и да има. С изключение на мен. Без изключение на мен. С изключение на вечността.

